

II

(Meddelanden)

MEDDELANDEN FRÅN EUROPEISKA UNIONENS INSTITUTIONER, BYRÅER
OCH ORGAN

EUROPEISKA KOMMISSIONEN

MEDDELANDE FRÅN KOMMISSIONEN

Rambestämmelser för statligt stöd till forskning, utveckling och innovation

(2014/C 198/01)

INNEHÅLL

	Sidan
Inledning	2
1. Tillämpningsområde och definitioner	3
1.1. Tillämpningsområde	3
1.2. Åtgärder som omfattas av rambestämmelserna	4
1.3. Definitioner	5
2. Statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget	8
2.1. Forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning och forskningsinfrastrukturer som mottagare av statligt stöd	8
2.1.1. Offentlig finansiering av icke-ekonomisk verksamhet	8
2.1.2. Offentlig finansiering av ekonomisk verksamhet	9
2.2. Indirekt statligt stöd till företag genom offentligt finansierade forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning och forskningsinfrastrukturer	10
2.2.1. Forskning på uppdrag av företag (kontraktsforskning eller forskningstjänster)	10
2.2.2. Samarbete med företag	10
2.3. Offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster	11
3. Gemensamma bedömningsprinciper	12
4. Bedömning av FoUI-stöds förenlighet med den inre marknaden	13
4.1. Bidrag till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse	13
4.1.1. Allmänna villkor	13
4.1.2. Ytterligare villkor för individuellt stöd	14
4.2. Behov av statligt ingripande	14
4.2.1. Allmänna villkor	14
4.2.2. Ytterligare villkor för individuellt stöd	15
4.3. Stödåtgärdens ändamålsenlighet	16
4.3.1. Ändamålsenlighet jämfört med alternativa instrument	16
4.3.2. Ändamålsenligheten jämfört med olika stödinstrument	16
4.4. Stimulanseffekt	17
4.4.1. Allmänna villkor	17
4.4.2. Ytterligare villkor för individuellt stöd	17
4.5. Stödets proportionalitet	18

4.5.1.	Allmänna villkor	18
4.5.1.1.	Högsta tillåtna stödnivåer	19
4.5.1.2.	Förskott med återbetalningsskyldighet	19
4.5.1.3.	Skatteåtgärder	20
4.5.1.4.	Kumulering av stöd	20
4.5.2.	Ytterligare villkor för individuellt stöd	20
4.6.	Otillbörliga negativa effekter på handel och konkurrens måste undvikas	21
4.6.1.	Allmänna överväganden	21
4.6.1.1.	Effekter på produktmarknaderna	22
4.6.1.2.	Påverkan på handel och val av lokaliseringsort	22
4.6.1.3.	Uppenbara negativa effekter	22
4.6.2.	Stödordningar	23
4.6.3.	Ytterligare villkor för individuellt stöd	23
4.6.3.1.	Snedvridning på produktmarknader	23
4.6.3.2.	Lokaliseringseffekter	25
4.7.	Insyn	25
5.	Utvärdering	25
6.	Reporting and Monitoring	26
7.	Tillämpningsperiod	26
8.	Översyn	26

INLEDNING

1. För att förhindra att statligt stöd snedvrider konkurrensen på den inre marknaden och påverkar handeln mellan medlemsstaterna på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset fastställs i artikel 107.1 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (nedan kallat *fördraget*) principen att statligt stöd är förbjudet. Enligt artikel 107.2 och 107.3 i fördraget kan sådant stöd emellertid i vissa fall vara förenligt med den inre marknaden.

2. Att främja forskning, utveckling och innovation (nedan kallat *FoUI*) är ett viktigt unionsmål som fastställs i artikel 179 i fördraget, som anger följande: "Unionen ska ha som mål att stärka unionens vetenskapliga och tekniska grund genom att åstadkomma ett europeiskt forskningsområde med fri rörlighet för forskare, vetenskapliga rön och teknik, att främja utvecklingen av unionens konkurrensförmåga, inbegripet inom unionens industri, och att underlätta alla forskningsinsatser som anses nödvändiga (...)". I artiklarna 180–190 i fördraget fastställs dels vilka verksamheter som ska bedrivas i det avseendet, dels målen för och genomförandet av det fleråriga ramprogrammet.

3. Europa 2020-strategin⁽¹⁾ lyfter fram forskning och utveckling (nedan kallat *FoU*) som en viktig drivkraft för att nå målen om en smart och hållbar tillväxt för alla. I detta syfte har kommissionen fastställt ett överordnat mål enligt vilket 3 % av unionens bruttonationalprodukt (BNP) ska investeras i FoU senast 2020. För att främja framsteg på området forskning, utveckling och innovation omfattar Europa 2020-strategin särskilt det nya flaggskeppsinitiativet "Innovationsunionen"⁽²⁾, som ska förbättra de grundläggande villkoren och tillgången till finansiering för forskning och innovation så att innovativa idéer kan omvandlas till produkter och tjänster som skapar tillväxt och arbetstillfällen⁽³⁾. I meddelandet om Europa 2020-strategin konstaterades det att politiken för statligt stöd aktivt och på ett positivt sätt kan medverka till att målen uppnås genom snabba och stödjande initiativ för mer innovativ, effektivare och grönare teknik samtidigt som den underlättar tillgången till offentligt stöd för investeringar, riskkapital och finansiering för forskning och utveckling.

⁽¹⁾ Kommissionens meddelande – *Europa 2020 En strategi för smart och hållbar tillväxt för alla*, KOM(2010) 2020 slutlig, 3.3.2010.

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén: *Flaggskeppsinitiativ i Europa 2020-strategin – Innovationsunionen*, KOM(2010) 546 slutlig, 6.10.2010.

⁽³⁾ De totala utgifterna för forskning och utveckling inom unionen (varav ungefär 1/3 är offentliga och 2/3 privata) uppgick till 2,06 % av BNP 2012 och ökade med 0,24 procentenheter sedan 2005 (Eurostats statistik för huvudindikatorer: http://epp.eurostat.ec.europa.eu/portal/page/portal/europe_2020_indicators/headline_indicators). Även om de privata utgifterna för forskning och utveckling som andel av BNP har ökat något sedan 2008 finns det stora skillnader mellan medlemsstater, industrisektorer och enskilda aktörer (Europeiska kommissionen, *Research and Innovation performance in EU Member States and Associated Countries 2013*).

4. Det är allmänt accepterat att konkurrensutsatta marknader tenderar att åstadkomma effektiva resultat i fråga om priser, resultat och resursanvändning, om marknadsmisslyckanden⁽¹⁾ föreligger. Statliga ingripanden kan dock förbättra marknadernas funktion och därmed bidra till smart och hållbar tillväxt för alla. I samband med FoUI kan marknadsmisslyckanden uppstå till exempel därför att marknadsaktörer vanligtvis inte tar hänsyn till de (positiva) externa effekterna för andra ekonomiska aktörer och därför bedriver FoUI-verksamhet på en alltför låg nivå ur samhällets synpunkt. På samma sätt kan FoUI-projekt lida av otillräcklig tillgång till finansiering (till följd av asymmetrisk information) eller av samordningsproblem mellan företag. Därför kan statligt stöd till FoUI vara förenligt med den inre marknaden om det kan förväntas lindra ett marknadsmisslyckande genom att främja genomförandet av ett viktigt projekt av gemensamt europeiskt intresse eller underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter, och den snedvridning av handel och konkurrens som följer strider inte mot det gemensamma intresset.

5. Stöd till FoUI berättigas främst på grundval av artikel 107.3 b och 107.3 c i fördraget, enligt vilken kommissionen som förenligt med den inre marknaden kan betrakta statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att underlätta utvecklingen av vissa näringsverksamheter inom unionen, när det inte påverkar handeln i negativ riktning i en omfattning som strider mot det gemensamma intresset.

6. I sitt meddelande om modernisering av det statliga stödet⁽²⁾ tillkännagav kommissionen tre syften som ska eftersträvas med moderniseringen av kontrollen av det statliga stödet:

- a) Främja en hållbar och smart tillväxt för alla på en konkurrensutsatt inre marknad.
- b) Inrikta förhandsgranskningen på ärenden som mest påverkar den inre marknaden och samtidigt stärka samarbetet med medlemsstaterna vid tillämpningen av reglerna om statligt stöd.
- c) Rationalisera reglerna och möjliggöra snabbare beslut.

7. I meddelandet efterlystes framför allt ett gemensamt tillvägagångssätt för översynen av de olika riktlinjerna och rambestämmelserna; ett synsätt baserat på att stärka den inre marknaden, öka effektiviteten i de offentliga utgifterna genom att se till att det statliga stödet bidrar mer till uppfyllandet av mål av gemensamt intresse samt att noggrannare kontrollera om stödet har en stimulanseffekt, är begränsat till ett minimum och eventuellt har en negativ effekt på handel och konkurrens. De villkor för förenlighet med den inre marknaden som anges i dessa rambestämmelser är baserade på denna gemensamma strategi.

1. TILLÄMPNINGSOMRÅDE OCH DEFINITIONER

1.1 Tillämpningsområde

8. De principer som anges i dessa rambestämmelser gäller statligt stöd till forskning, utveckling och innovation inom samtliga sektorer som omfattas av fördraget. Därför gäller de inom de sektorer som omfattas av särskilda unionsregler om statligt stöd, om inte dessa särskilda regler föreskriver något annat.

9. Unionsfinansiering som förvaltas centralt av unionens institutioner, byråer, gemensamma företag eller andra organ och som inte direkt eller indirekt kontrolleras av medlemsstaterna⁽³⁾ utgör inte statligt stöd. Om sådan unionsfinansiering kombineras med statligt stöd beaktas endast det senare för att fastställa om tröskelvärdena för anmälan och de högsta tillåtna stödnivåerna iakttas eller om den ska underkastas en förenlighetsbedömning enligt dessa rambestämmelser.

10. Stöd för FoUI till företag i svårigheter, definierade i gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter⁽⁴⁾ jämte senare ändringar, omfattas inte av tillämpningsområdet för dessa rambestämmelser.

⁽¹⁾ Begreppet "marknadsmisslyckande" avser situationer i vilka marknader, när de fått sköta sig själva, sannolikt inte producerar effektiva resultat.

⁽²⁾ Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *Modernisering av det statliga stödet i EU*, COM(2012) 209 final, 8.5.2012.

⁽³⁾ Exempelvis finansiering genom Horisont 2020 eller EU:s program för företagens konkurrenskraft och små och medelstora företag (Cosme).

⁽⁴⁾ Gemenskapens riktlinjer för statligt stöd till undsättning och omstrukturering av företag i svårigheter (EUT C 244, 1.10.2004, s. 2).

11. När kommissionen bedömer FoUI som beviljats en stödmottagare som är föremål för ett betalningskrav på grund av ett tidigare kommissionsbeslut om att ett stöd är olagligt och oförenligt med den inre marknaden beaktar den det stödbelopp som återstår att återvinna⁽¹⁾.

1.2 Åtgärder som omfattas av rambestämmelserna

12. Kommissionen har identifierat ett antal FoUI-åtgärder där statligt stöd på vissa villkor kan anses vara förenligt med den inre marknaden.

- a) **stöd för FoU-projekt** om den del av projektet som erhåller stöd faller inom kategorierna grundforskning och tillämpad forskning, av vilka den senare kan delas in i industriell forskning och experimentell utveckling⁽²⁾. Sådant stöd är i första hand inriktat på det marknadsmisslyckande som avser positiva externa effekter (spridningseffekter i form av kunskap), men kan också avhjälpa ett marknadsmisslyckande som orsakas av bristfällig och asymmetrisk information eller (främst i samband med samarbetsprojekt) misslyckad samordning.
- b) **stöd för genomförbarhetsstudier** som avser FoU-projekt, vilket syftar till att komma till rätta med ett marknadsmisslyckande som i huvudsak beror på bristfällig och asymmetrisk information.
- c) **stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer**, huvudsakligen för att åtgärda ett marknadsmisslyckande som härrör från samordningssvårigheter. Forskningsinfrastrukturer av hög kvalitet behövs alltmer för banbrytande forskning eftersom de lockar till sig internationella begåvningar och är viktiga t.ex. för informations- och kommunikationsteknik och viktig möjliggörande teknik⁽³⁾.
- d) **stöd till innovation**, som är i första hand är inriktat på marknadsmisslyckanden som avser positiva externa effekter (spridningseffekter i form av kunskap), samordningsproblem och, i mindre utsträckning, asymmetrisk information. När det gäller små och medelstora företag kan sådant innovationsstöd ges för erhållande, validering och försvar av patent och andra immateriella tillgångar, för inhyrning av högkvalificerad personal och för att införskaffa innovationsrådgivningstjänster och innovationsstödjande tjänster. För att uppmuntra stora företag att samarbeta med små och medelstora företag inom processinnovation och organisationsinnovation kan stöd dessutom beviljas såväl små och medelstora företag som stora företag för de kostnader som de ådrar sig.
- e) **stöd till innovationskluster**, som syftar till att åtgärda marknadsmisslyckanden som hänger samman med samordningsproblem som hämmar utvecklingen av kluster, eller som begränsar samspelet och kunskapsflödet inom och mellan kluster. Statligt stöd skulle kunna bidra till att lösa detta problem, för det första genom att stödja investeringar i öppen och delad infrastruktur för innovationskluster och för det andra genom att under en period av högst tio år stödja verksamheten i kluster för att främja samarbete, skapande av nätverk och lärande.

13. Medlemsstaterna måste anmäla FoUI-stöd i enlighet med artikel 108.3 fördraget, med undantag för åtgärder som uppfyller villkoren i en gruppundantagsförordning som kommissionen har antagit i enlighet med artikel 1 rådets förordning (EG) nr 994/98⁽⁴⁾.

14. Dessa rambestämmelser anger förenlighetskriterierna för FoUI-stödordningar och individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten och som ska bedömas på grundval av artikel 107.3 c i fördraget⁽⁵⁾.

⁽¹⁾ Se de förenade målen T-244/93 och T-486/93 av den 13 september 1995, TWD Textilwerke Deggendorf GmbH mot Europeiska gemenskapernas kommission, REG 1995, s. II-02265.

⁽²⁾ Kommissionen anser att det är värdefullt att bibehålla olika kategorier av FoU-verksamheter, oavsett det faktum att dessa verksamheter kanske följer en interaktiv innovationsmodell snarare än en linjär modell.

⁽³⁾ Viktig möjliggörande teknik definieras och identifieras i meddelandet från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – *En europeisk strategi för viktig möjliggörande teknik: mot tillväxt och jobb*, COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽⁴⁾ Rådets förordning (EG) nr 994/98 av den 7 maj 1998 om tillämpningen av artiklarna 92 och 93 i fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen på vissa slag av övergripande statligt stöd (EGT L 142, 14.5.1998, s. 1, i dess ändrade lydelse enligt rådets förordning (EU) nr 733/2013 av den 22 juli 2013 (EUT L 204, 31.7.2013, s. 15).

⁽⁵⁾ Kriterierna för bedömning av förenligheten med den inre marknaden när det gäller statligt stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse, bl.a. FoUI-stöd som bedöms på grundval av artikel 107.3 b i fördraget, fastställs i ett särskilt meddelande från kommissionen.

1.3 Definitioner

15. I dessa rambestämmelser gäller följande definitioner:

- a) *stöd för särskilda ändamål*: stöd som inte beviljas på grundval av en stödordning.
- b) *stöd*: varje åtgärd som uppfyller de kriterier som anges i artikel 107.1 i fördraget.
- c) *stödnivå*: stödbeloppet brutto uttryckt som en procentandel av de stödberättigande kostnaderna, före eventuella avdrag för skatter eller andra avgifter. Om stöd beviljas i någon annan form än bidrag är stödbeloppet lika med stödets bidragsekvivalent. Stöd som betalas ut i flera delar diskonteras till det värde det hade den dag det beviljades. Den ränta som ska användas för detta ändamål är den diskonteringsränta⁽¹⁾ som gällde den dag då stödet beviljades. Stödnivån beräknas per stödmottagare.
- d) *stödordning*: varje rättsakt på grundval av vilken individuellt stöd kan beviljas företag som i rättsakten definieras på ett allmänt och abstrakt sätt, utan att några ytterligare genomförandeåtgärder krävs, samt varje rättsakt på grundval av vilken stöd som inte är hänförbart till ett visst projekt kan beviljas ett eller flera företag.
- e) *tillämpad forskning*: industriell forskning, experimentell utveckling, eller någon kombination av dessa båda.
- f) *på normala marknadsmässiga villkor*: villkoren för transaktionen mellan de avtalsslutande parterna skiljer sig inte från de villkor som skulle föreskrivas mellan oberoende företag och innehåller inget inslag av samverkan. Varje transaktion som följer av ett öppet, transparent och icke-diskriminerande förfarande anses uppfylla principen om normala marknadsmässiga villkor.
- g) *dag då stödet beviljas*: den dag då stödmottagaren får laglig rätt till stödet enligt tillämplig nationell lagstiftning.
- h) *faktiskt samarbete*: samarbete mellan minst två självständiga parter för utbyte av kunskap eller teknik, eller för att uppnå ett gemensamt mål baserat på en arbetsfördelning där parterna gemensamt definierar räckvidden för samarbetsprojektet, bidrar till dess genomförande och delar risker och resultat. En eller flera parter kan stå för hela kostnaden för projektet och på så sätt befria andra parter från de ekonomiska riskerna med projektet. Kontraktsforskning och tillhandahållande av forskningstjänster betraktas inte som samarbetsformer.
- i) *exklusiv utveckling*: offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster som alla uteslutande är till nytta för den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten, och som den kan använda i sin egen verksamhet på det villkoret att den ersätter dem fullständigt.
- j) *experimentell utveckling*: att förvärva, kombinera, forma och använda befintliga vetenskapliga, tekniska, näringslivsmässiga eller andra relevanta kunskaper och färdigheter med syftet att utarbeta nya eller förbättrade produkter, processer eller tjänster. Detta kan också inbegripa t.ex. verksamheter som syftar till konceptuell definition, planering och dokumentation av nya produkter, processer eller tjänster. Experimentell utveckling kan inbegripa utformning av prototyper, demonstration, pilotarbete, testning och validering av nya eller förbättrade produkter, processer eller tjänster i miljöer som motsvarar realistiska driftsförhållanden, där det primära syftet är att göra ytterligare tekniska förbättringar på de produkter, processer eller tjänster som ännu inte är fasta. Detta kan omfatta utveckling av en kommersiellt användbar prototyp eller ett pilotarbete som med nödvändighet är den slutliga kommersiella produkten och som är alltför dyr att producera för att endast användas för demonstration och utvärdering. Experimentell utveckling inbegriper inte rutinmässiga eller återkommande ändringar av befintliga varor, produktionslinjer, tillverkningsprocesser, tjänster eller andra pågående verksamheter även om dessa ändringar kan innebära förbättringar.

⁽¹⁾ Se meddelandet från kommissionen om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor (EUT C 14, 19.1.2008, s. 6).

- k) *genomförbarhetsstudie*: bedömning och analys av potentialen för ett projekt, i syfte att stödja beslutsprocessen genom att objektivt och rationellt avslöja projektets starka och svaga sidor och risker och möjligheter samt identifiera vilka resurser som krävs för att genomföra projektet och vilka utsikter det har att lyckas.
- l) *full tilldelning*: forskningsorganisationen, forskningsinfrastrukturen eller den offentliga upphandlaren åtnjuter fullständiga ekonomiska fördelar av immateriella rättigheter genom att den behåller rätten att använda dem utan begränsningar, särskilt äganderätten och licensrätten. Detta kan också vara fallet om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen (respektive den offentliga upphandlaren) bestämmer sig för att ingå ytterligare kontrakt rörande dessa rättigheter, inklusive att licensiera dem till en samarbetspartner (respektive företag).
- m) *grundforskning*: experimentellt eller teoretiskt arbete som i första hand syftar till att förvärva ny kunskap om de bakomliggande orsakerna till fenomen och iakttagbara fakta, och som inte syftar till någon direkt kommersiell tillämpning eller användning.
- n) *bruttobidragsekvivalent*: stödbeloppet om det hade beviljats i form av ett bidrag, före eventuella avdrag för skatt eller andra avgifter.
- o) *högkvalificerad personal*: personal med en examen från eftergymnasial utbildning och minst fem års relevant yrkeserfarenhet vilket även kan omfatta doktorandstudier.
- p) *individuellt stöd*: stöd som beviljas ett visst företag och omfattar stöd för särskilda ändamål och stöd som beviljas på grundval av en stödordning.
- q) *industriell forskning*: planerad forskning eller kritisk analys, som syftar till att förvärva ny kunskap och nya färdigheter för att utveckla nya produkter, processer eller tjänster, eller för att markant förbättra befintliga produkter, processer eller tjänster. Detta inbegriper skapandet av komponenter som utgör delar av komplexa system, och kan inbegripa byggande av prototyper i en laboratoriemiljö eller i en miljö med simulerat gränssnitt till befintliga system och till pilotverksamhet, om detta är nödvändigt för den industriella forskningen, särskilt för allmän teknikvalidering.
- r) *innovationsrådgivningstjänster*: rådgivning, stöd och utbildning på områdena kunskapsöverföring, förvärv, skydd och utnyttjande av immateriella tillgångar samt användning av standarder och föreskrifter i vilka de ingår.
- s) *innovationskluster*: strukturer eller organiserade grupperingar av oberoende parter (t.ex. innovativa nystartade företag, små, medelstora och stora företag, forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning, icke-vinstdrivande organisationer och andra relaterade ekonomiska aktörer) som är avsedda att stimulera innovativ verksamhet genom att främja intensiv samverkan, gemensam användning av utrustning och kunskapsutbyte och genom att bidra effektivt till kunskapsöverföring, nätverksbyggande, informationsspridning och samarbete mellan företagen och de andra organisationerna i klustret.
- t) *innovationsstödjande tjänster*: tillhandahållande av kontorslokaler, databaser, bibliotek, marknadsundersökningar, laboratorier, kvalitetsmärkning, testning och certifiering i syfte att utveckla mer effektiva produkter, processer eller tjänster.
- u) *immateriella tillgångar*: tillgångar som saknar fysisk eller finansiell gestaltning, såsom patent, licenser, know-how eller andra immateriella rättigheter.
- v) *kunskapsöverföring*: alla processer som har till syfte att inhämta, samla och dela med sig av uttalad och underförstådd kunskap, inbegripet färdigheter och kompetens inom både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet, exempelvis forskningssamarbete, konsultverksamhet, licensiering, skapande av spin off-effekter, offentliggörande och rörlighet för forskare och annan personal som deltar i dessa verksamheter. Förutom vetenskaplig och teknisk kunskap omfattar överföringen även andra typer av kunskap, t.ex. kunskap om användningen av standarder och föreskrifter i vilka de ingår och om villkor för verkliga operativa miljöer och metoder för organisatorisk innovation samt förvaltning av kunskap när det gäller att identifiera, förvärva, skydda, försvara och utnyttja immateriella tillgångar.

- w) *stora företag*: företag som inte omfattas av definitionen på små och medelstora företag.
- x) *merkostnader netto*: skillnaden mellan de förväntade nettonuvärdena av det projekt eller den verksamhet som understöds samt en lönsam kontrafaktisk investering som stödmottagaren skulle ha genomfört i avsaknad av stöd.
- y) *organisationsinnovation*: genomförande av en ny organisationsmetod i ett företags affärsmetoder, arbetsplatsorganisation eller förbindelser utåt; organisationsinnovation omfattar inte ändringar som baseras på organisationsmetoder som redan används inom företaget, ändrad ledningsstrategi, sammanslagningar och förvärv, upphörande med en process, allmänt utbyte eller utvidgning av kapitalet, förändringar som uteslutande beror på ändrade faktorpriser, kundanpassning, lokalisering, regelbundna säsongsanpassningar eller andra cykliska anpassningar samt handel med nya eller väsentligt förbättrade produkter.
- z) *personalkostnader*: kostnader för forskare, tekniker och annan stödpersonal i den omfattning som de arbetar med det relevanta forskningsprojektet eller den relevanta forskningsverksamheten.
- aa) *förkommersiell upphandling*: offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster om den upphandlande myndigheten eller den upphandlande enheten inte förbehåller sig själv alla resultat och fördelar med avtalet i avsikt att använda dem i sin egen verksamhet utan delar dem med tjänsteleverantörerna på marknadsvillkor. Avtalet, vars syfte faller inom en eller flera kategorier av forskning och utveckling som definieras i dessa rambestämmelser, ska ha begränsad varaktighet och kan omfatta utveckling av prototyper eller begränsade volymer av första produkter eller tjänster i form av en testserie. Inköp av kommersiella volymer av produkter eller tjänster får inte vara föremål för samma avtal.
- bb) *processinnovation*: genomförande av en ny eller väsentligt förbättrad produktions- eller framtagningsmetod (inklusive betydande förändringar av teknik, utrustning eller programvara), exklusive små förändringar eller förbättringar, förbättrade produktions- eller tjänstemöjligheter genom att tillverknings- eller logistiksystem införs som i hög grad liknar dem som redan används, upphörande med en process, allmänt utbyte eller utvidgning av kapitalet, förändringar som uteslutande beror på ändrade faktorpriser, anpassning, regelbundna säsongsanpassningar eller andra cykliska anpassningar samt handel med nya eller väsentligt förbättrade produkter.
- cc) *FoU-projekt*: ett projekt som omfattar verksamheter som spannar över en eller flera kategorier av forskning och utveckling som definieras i denna unionsram och som är avsedd att fullgöra en odelbar uppgift av ekonomisk, vetenskaplig eller teknisk karaktär med tydligt fastställda mål. Ett FoU-projekt kan bestå av flera arbetsblock, verksamheter eller tjänster, och omfattar tydliga mål och verksamheter som ska genomföras för att uppnå dessa mål (inklusive deras förväntade kostnader), och konkreta resultat för att identifiera resultaten av dessa verksamheter och jämföra dem med de aktuella målen. När två eller flera forsknings- och utvecklingsprojekt inte klart går att skilja från varandra och särskilt när de enskilt betraktade saknar utsikter till teknisk framgång betraktas de som ett enda projekt.
- dd) *förskott med återbetalningsskyldighet*: ett lån för ett projekt, som utbetalas i en eller flera omgångar och där villkoren för återbetalning beror på resultatet av projektet.
- ee) *organisation för forskning och kunskapsspridning* eller *forskningsorganisation*: en enhet (till exempel universitet eller forskningsinstitut, tekniköverföringsorgan, innovationsmäklare, forskningsinriktade fysiska eller virtuella samarbetsenheter), oberoende av dess rättsliga status (dvs. om de omfattas av offentligrättslig eller privaträttslig lagstiftning) eller finansieringssätt, vars främsta syfte är att bedriva oberoende grundforskning, industriell forskning eller experimentell utveckling, eller att sprida resultaten av sådan verksamhet genom undervisning, offentliggörande eller kunskapsöverföring; Om en sådan enhet också bedriver ekonomisk verksamhet ska finansieringen, kostnaderna och intäkterna av denna ekonomiska verksamhet redovisas separat. Företag som kan utöva ett avgörande inflytande på en sådan enhet, till exempel i egenskap av aktieägare eller medlemmar, får inte ha något företräde till de resultat den uppnår.

ff) *forskningsinfrastruktur*: anläggningar, resurser och därmed sammanhängande tjänster som forskarsamhället använder för att genomföra forskning inom sina respektive områden; denna definition omfattar vetenskaplig utrustning eller uppsättningar instrument, kunskapsbaserade resurser som samlingar, arkiv och strukturerad vetenskaplig information, IKT-infrastrukturer såsom nät, datorutrustning, programvara och kommunikationsverktyg samt alla andra unika enheter som är nödvändiga för att bedriva forskning. Dessa infrastrukturer kan finnas på enda plats eller vara utspridda (dvs. utgöra ett organiserat resursnätverk) ⁽¹⁾.

gg) *inhyrning*: tillfällig anställning av personal av en stödmottagare för en begränsad period, varefter personalen har rätt att gå tillbaka till sin tidigare arbetsgivare

hh) *små och medelstora företag eller SMF, små företag och medelstora företag*: företag som uppfyller kriterierna i kommissionens rekommendation om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag ⁽²⁾.

ii) *inledande av arbeten* eller *inledande av projektet*: antingen inledningen av FoUI-verksamheten eller det första avtalet mellan stödmottagaren och uppdragstagarna om att genomföra projektet, beroende på vilket som inträffar först. Förberedande arbeten såsom att erhålla tillstånd och utföra genomförbarhetsstudier betraktas inte som inledande av arbeten.

jj) *anläggningstillgångar*: tillgångar i form av mark, byggnader och anläggningar, maskiner och inventarier.

2. STATLIGT STÖD ENLIGT ARTIKEL 107.1 I FÖRDRAGET

16. Varje åtgärd som uppfyller kriterierna i artikel 107.1 i fördraget utgör generellt statligt stöd. Ett separat tillkännagivande från kommissionen om begreppet statligt stöd klargör hur kommissionen uppfattar begreppet statligt stöd i allmänhet, medan situationer som är typiska för FoUI-området behandlas i detta avsnitt utan att det påverkar den tolkning som görs av Europeiska unionens domstol.

2.1 Forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning och forskningsinfrastrukturer som mottagare av statligt stöd

17. Forskningsinstitut och organisationer för kunskapsspridning ("forskningsorganisationer") och forskningsinfrastrukturer är mottagare av statligt stöd om deras offentliga finansiering uppfyller samtliga villkor i artikel 107.1 i fördraget. Såsom förklaras i tillkännagivandet om begreppet statligt stöd och i enlighet med domstolens rättspraxis måste stödmottagaren kunna klassificeras som företag, men denna klassificering är inte beroende av stödmottagarens rättsliga status, det vill säga om den omfattas av offentligrättslig eller privaträttslig lagstiftning, eller dess ekonomiska karaktär, det vill säga om syftet är att gå med vinst eller inte. Den avgörande faktorn för denna klassificering är i stället om stödmottagaren bedriver ekonomisk verksamhet som består av att erbjuda produkter eller tjänster på en given marknad ⁽³⁾.

2.1.1 Offentlig finansiering av icke-ekonomisk verksamhet

18. Om en och samma enhet bedriver verksamheter av såväl ekonomisk som icke-ekonomisk art ska den offentliga finansieringen av de icke-ekonomiska verksamheterna inte omfattas av artikel 107.1 i fördraget, under förutsättning att de två typerna av verksamheter och kostnader, finansiering och intäkter från dessa klart kan skiljas från varandra så att korssubventionering av den ekonomiska verksamheten faktiskt kan undvikas. Bevis på korrekt kostnadsfördelning, finansiering och intäkter kan läggas fram i den berörda enhetens årsredovisning.

19. Kommissionen anser att följande verksamheter i regel är av icke-ekonomisk art:

⁽¹⁾ Se artikel 2 a i rådets förordning (EG) nr 723/2009 av den 25 juni 2009 om gemenskapens rättsliga ram för ett konsortium för europeisk forskningsinfrastruktur (Eric) (EUT L 206, 8.8.2009, s. 1).

⁽²⁾ Kommissionens rekommendation av den 6 maj 2003 om definitionen av mikroföretag samt små och medelstora företag (EUT L 124, 20.5.2003, s. 36).

⁽³⁾ Mål C-118/85 av den 16 juni 1987, kommissionen mot Italien, REG 1987, s. 2599, punkt 7, mål C-35/96 av den 18 juni 1998, kommissionen mot Italien, REG 1998, s. I-3851, punkt 36 och mål C-309/99 av den 19 februari 2002, Wouters, REG 2002, s. I-1577, punkt 46.

a) När det gäller forskningsorganisationers och forskningsinfrastrukturers huvudsakliga verksamhet, särskilt följande:

- Utbildning för fler och bättre kvalificerade anställda. I linje med rättspraxis⁽¹⁾ och kommissionens beslutspraxis⁽²⁾, och såsom förklaras i tillkännagivandet om begreppet statligt stöd och meddelandet om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse⁽³⁾, betraktas allmän utbildning som anordnas inom ett nationellt utbildningssystem som främst eller uteslutande finansieras av staten och övervakas av staten som icke-ekonomisk verksamhet⁽⁴⁾.
- Oberoende FoU för ökad kunskap och förståelse, även forskningssamverkan, där forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen bedriver ett effektivt samarbete⁽⁵⁾.
- Omfattande spridning av forskningsresultat på icke-exklusiva och icke-diskriminerande villkor, till exempel genom undervisning, fritt tillgängliga databaser, öppna publikationer eller öppen programvara.

b) Verksamheter i form av kunskapsöverföring, om de utförs av en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur (inklusive avdelningar inom eller dotterbolag till dessa) eller tillsammans med eller för andra sådana enheter, och om alla inkomster från dessa verksamheter återinvesteras i forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens huvudsakliga verksamhet. Den icke-ekonomiska karaktären av dessa verksamheter blir inte lidande av att tillhandahållandet av motsvarande tjänster läggs ut till tredje part genom öppna anbudsförfaranden.

20. Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur används för både ekonomisk och icke-ekonomisk verksamhet omfattas offentlig finansiering av regler om statligt stöd endast i den mån den täcker kostnader som hänger samman med den ekonomiska verksamheten⁽⁶⁾. Om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen nästan enbart används för icke-ekonomisk verksamhet kan dess finansiering helt och hållet falla utanför tillämpningsområdet för reglerna om statligt stöd, förutsatt att den ekonomiska verksamheten är rent underordnad, det vill säga motsvarar en verksamhet som är direkt relaterad till och nödvändig för forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens drift eller har ett naturligt samband med dess viktigaste icke-ekonomiska användning, samt om den har ett begränsat omfång. Vid tillämpningen av dessa rambestämmelser kommer kommissionen att anse att detta är fallet om den ekonomiska verksamheten konsumerar exakt samma insatsvaror (såsom material, utrustning, arbetskraft och anläggningstillgångar) som den icke-ekonomiska verksamheten och den kapacitet som varje år anslås för sådan ekonomisk verksamhet inte överstiger 20 % av den berörda enhetens totala årskapacitet.

2.1.2 Offentlig finansiering av ekonomisk verksamhet

21. Utan att det påverkar tillämpningen av punkt 20 gäller att om forskningsorganisationer eller forskningsinfrastruktur används för att bedriva ekonomisk verksamhet, till exempel uthyrning av utrustning eller laboratorier till företag, tillhandahållande av tjänster till företag eller bedrivande av kontraktsforskning, betraktas offentlig finansiering av denna ekonomiska verksamhet i allmänhet som statligt stöd.

22. Kommissionen anser dock inte att forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen är mottagare av statligt stöd om den endast agerar som mellanhand som till de slutliga mottagarna vidarebefordrar hela den offentliga finansieringen och eventuella fördelar som förvärvats genom sådan finansiering. Detta är vanligtvis fallet om

a) både den offentliga finansieringen och eventuella fördelar som förvärvats genom sådan finansiering kan mätas och påvisas och det finns en lämplig mekanism som garanterar att de helt och hållet förs över till de slutliga mottagarna, t.ex. genom lägre priser.

⁽¹⁾ Mål C-263/86 av den 27 september 1988, Humble och Edel, REG 1988, s. I-5365, punkterna 9–10 och 15–18; och i mål C-109/92 av den 7 december 1993, Wirth, REG 1993, s. I-06447, punkt 15.

⁽²⁾ Se t.ex. ärendena NN54/2006, Přerov logistics College, och N 343/2008, Individual aid to the College of Nyíregyháza for the development of the Partium Knowledge Centre.

⁽³⁾ Se punkterna 26–29 i kommissionens meddelande om tillämpningen av Europeiska unionens regler om statligt stöd på ersättning för tillhandahållande av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (EUT C 8, 11.1.2012, s. 4).

⁽⁴⁾ Personalutbildning i den mening som avses i reglerna om statligt stöd till utbildning betraktas inte som icke-ekonomisk huvudsaklig verksamhet som bedrivs av forskningsorganisationer.

⁽⁵⁾ Tillhandahållande av FoU-tjänster och FoU som bedrivs på uppdrag av företag betraktas inte som oberoende forskning och utveckling.

⁽⁶⁾ Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur är både offentlig och privat finansierad kommer kommissionen att anse att detta är fallet om den offentliga finansiering som anslagits för den berörda enheten för en viss redovisningsperiod överstiger kostnaderna för den icke-ekonomiska verksamheten under denna period.

- b) Ingen ytterligare fördel beviljas mellanhanden därför att denna antingen väljs ut genom ett öppet anbudsförfarande eller därför att den offentliga finansieringen är tillgänglig för alla enheter som uppfyller de nödvändiga objektiva villkoren, så att kunder i egenskap av slutmottagare har rätt att förvärva motsvarande tjänster från alla relevanta mellanhänder.

23. Om villkoren i punkt 22 är uppfyllda gäller reglerna för statligt stöd på slutmottagnivå.

2.2 Indirekt statligt stöd till företag genom offentligt finansierade forskningsinstitut, organisationer för kunskapsspridning och forskningsinfrastrukturer

24. Frågan om och på vilka villkor företag får en fördel i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget när det rör sig om kontraktsforskning eller forskningstjänster som tillhandahålls av en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur, samt i fall av samarbete med en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur, måste besvaras utifrån de allmänna principerna för statligt stöd. I detta syfte, såsom förklaras i tillkännagivandet om begreppet statligt stöd, kan det framför allt bli nödvändigt att fastställa om forskningsorganisationens eller forskningsinfrastrukturens agerande kan tillskrivas staten ⁽¹⁾.

2.2.1 Forskning på uppdrag av företag (kontraktsforskning eller forskningstjänster)

25. Om en forskningsorganisation eller forskningsinfrastruktur används för att bedriva kontraktsforskning eller tillhandahålla ett företag en forskningstjänst, varvid företaget i regel fastställer villkoren i kontraktet, äger resultaten av forskningsverksamheten och bär risken för ett misslyckande, förs vanligtvis inget statligt stöd över på det berörda företaget om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen får en tillräcklig ersättning för sina tjänster, särskilt om ett av följande villkor är uppfyllt:

- a) Forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen tillhandahåller sin tjänst eller sin kontraktsforskning till marknadspris ⁽²⁾, eller
- b) om det inte finns något marknadspris tillhandahåller forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen sin forskningstjänst eller sin kontraktsforskning till ett pris som
 - återspeglar den fulla kostnaden för tjänsten och i regel omfattar en marginal som fastställts med hänvisning till de marginaler som vanligen tillämpas av företag som är verksamma inom den berörda sektorn, eller
 - är resultatet av förhandlingar på affärsmässiga villkor där forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen, i egenskap av tjänsteleverantör, förhandlar för att när kontraktet ingås ut största möjliga ekonomiska nytta och täcka åtminstone sina marginalkostnader.

26. Om äganderätten eller tillträdet till immateriella rättigheter förblir hos forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen får deras marknadsvärde dras av från det pris som ska betalas för de berörda tjänsterna.

2.2.2 Samarbete med företag

27. Ett projekt anses genomföras genom ett effektivt samarbete om minst två oberoende parter strävar mot ett gemensamt mål baserat på arbetsfördelning och gemensamt fastställer dess tillämpningsområde, deltar i dess utformning, bidrar till dess genomförande och delar de finansiella, tekniska, vetenskapliga och andra riskerna samt resultaten av projektet. En eller flera parter kan stå för hela kostnaden för projektet och på så sätt befria andra parter från de ekonomiska riskerna med projektet. Villkoren för ett samarbetsprojekt, särskilt när det gäller bidrag till dess kostnader, delning av risker och resultat, spridning av resultat samt tillgång till och regler för fördelning av immateriella rättigheter, måste fastställas innan projektet inleds ⁽³⁾. Kontraktsforskning och tillhandahållande av forskningstjänster betraktas inte som samarbetsformer.

⁽¹⁾ Se mål C-482/99 av den 16 maj 2002, Frankrike mot kommissionen, REG 2002, s. I-4397, punkt 24.

⁽²⁾ Om forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen tillhandahåller en specifik forskningstjänst eller bedriver kontraktsforskning för första gången på uppdrag av ett visst företag, på försöksbasis och under en klart begränsad tid, betraktar kommissionen vanligen det pris som tas ut som ett marknadspris, under förutsättning att forskningstjänsten eller kontraktsforskningen är unik och det kan påvisas att det inte finns någon marknad för den.

⁽³⁾ Detta omfattar inte konkreta avtal om marknadsvärdet av resulterande immateriella rättigheter och värdet av bidrag till projektet.

28. Om samarbetsprojekt utförs gemensamt av företag, forskningsorganisationer eller forskningsinfrastrukturer anser kommissionen att inget indirekt statligt stöd ges till de deltagande företagen via dessa enheter till följd av gynnsamma samarbetsvillkor, om ett av följande villkor är uppfyllt:

- a) De deltagande företagen står för hela kostnaden för projektet.
- b) De resultat av samarbetet som inte ger upphov till immateriella rättigheter får spridas och eventuella immateriella rättigheter som är ett resultat av den verksamhet som forskningsorganisationer eller forskningsinfrastrukturer bedriver tillfaller helt och hållet dessa företag.
- c) Eventuella immateriella rättigheter som projektet ger upphov till och relaterade tillträdesrättigheter tilldelas de olika samarbetsparterna på ett sätt som korrekt motsvarar deras arbetsblock, bidrag och respektive intressen.
- d) Forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna får en ersättning som motsvarar marknadspriset för de immateriella rättigheter som är ett resultat av deras verksamhet och som förs över på de deltagande företagen. Det absoluta värdet på eventuella bidrag, såväl finansiella som icke-finansiella, från de deltagande företagen till kostnaderna för forskningsorganisationernas eller forskningsinfrastrukturernas verksamhet som resulterade i de berörda immateriella rättigheterna får dras av från den ersättningen.

29. Vid tillämpningen av punkt 28 d kommer kommissionen att ta hänsyn till att ersättningen motsvarar marknadspriset om den gör det möjligt för de berörda forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna att dra full ekonomisk nytta av dessa rättigheter, om ett av följande villkor är uppfyllt:

- a) Ersättningsbeloppet har fastställts genom ett öppet, transparent och diskrimineringsfritt konkurrensutsatt försäljningsförfarande, eller
- b) en oberoende expertvärdering bekräftar att ersättningsbeloppet minst motsvarar marknadspriset, eller
- c) Forskningsorganisationen eller forskningsinfrastrukturen i egenskap av säljare kan visa att den faktiskt förhandlat fram ersättningen på marknadsmässiga villkor för att uppnå maximala ekonomiska fördelar vid tidpunkten för ingåendet av kontraktet med hänsyn tagen till dess lagstadgade syften, eller
- d) I fall där samarbetsavtalet ger det samarbetande företaget förhandsrätt vad gäller immateriella rättigheter som genereras av de samarbetande forskningsorganisationerna eller forskningsinfrastrukturerna, om dessa enheter har ömsesidig rätt att begära in ekonomiskt fördelaktigare anbud från tredje parter så att det samarbetande företaget måste anpassa sitt anbud till detta.

30. Om inget av villkoren i punkt 28 är uppfyllt kommer det fullständiga värdet på forskningsorganisationernas eller forskningsinfrastrukturernas bidrag till projektet att betraktas som en fördel för de samarbetande företagen, vilken omfattas av reglerna för statligt stöd.

2.3 Offentlig upphandling av forsknings- och utvecklingstjänster

31. Offentliga upphandlare kan upphandla forsknings- och utvecklingstjänster från företag både genom exklusiv utveckling och förkommersiell upphandling⁽¹⁾.

⁽¹⁾ Se följande meddelande jämte åtföljande arbetsdokument – Meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén samt Regionkommittén – Förkommersiell upphandling: att driva på innovation för att få offentliga tjänster av hög kvalitet i Europa, KOM(2007) 799 slutlig, 14.12.2007.

32. Så länge som ett öppet anbudsförfarande för upphandling genomförs i enlighet med de tillämpliga direktiven⁽¹⁾ anser kommissionen i allmänhet att inget statligt stöd i den mening som avses i artikel 107.1 i fördraget beviljas de företag som levererar de relevanta tjänsterna⁽²⁾.

33. I övriga fall, även när det gäller förkommersiell upphandling, kommer kommissionen att anse att inget statligt stöd ges till företag om det pris som betalas för de berörda tjänsterna till fullo återspeglar marknadsvärdet på de fördelar som den offentliga upphandlaren får och de risker som tas av de deltagande företagen, särskilt om samtliga följande villkor är uppfyllda:

- a) Urvalsförfarandet är öppet, transparent och diskrimineringsfritt och baserat på objektiva urvals- och tilldelningskriterier som anges på förhand före anbudsförfarandet.
- b) De planerade avtalsarrangemangen, med beskrivning av parternas samtliga rättigheter och skyldigheter, även när det gäller immateriella rättigheter, görs tillgängliga för samtliga berörda anbudsgivare på förhand före anbudsförfarandet.
- c) Upphandlingen ger inte någon av de deltagande leverantörerna någon förmånsbehandling när det gäller leverans av kommersiella volymer av de slutliga produkterna eller tjänsterna till en offentlig upphandlare i den berörda medlemsstaten⁽³⁾.

d) Ett av följande villkor uppfylls:

- Alla resultat som inte ger upphov till immateriella rättigheter får spridas fritt, t.ex. genom offentliggörande, undervisning eller bidrag till standardiseringsorganen på ett sätt som gör det möjligt för andra företag att återge dem, och eventuella immateriella rättigheter tillfaller helt och hållet den offentliga upphandlaren, eller
- varje tjänsteleverantör som tilldelas resultat som ger upphov till immateriella rättigheter tilldelas är skyldig att ge den offentliga upphandlaren obegränsad tillgång till dessa resultat avgiftsfritt, och att bevilja tillträde för tredje part, till exempel i form av icke-exklusiva licenser, på marknadsvillkor.

34. Om villkoren i punkt 33 inte är uppfyllda får medlemsstaterna använda sig av en individuell bedömning av villkoren i kontraktet mellan den offentliga upphandlaren och företaget, utan att det påverkar den allmänna skyldigheten att anmäla FoU-stöd i enlighet med artikel 108.3 i fördraget.

3. GEMENSAMMA BEDÖMNINGSPRINCIPER

35. När kommissionen bedömer om en anmäld stödåtgärd kan anses vara förenlig med den inre marknaden analyserar den vanligtvis om stödåtgärdens utformning garanterar att stödets positiva effekt när det gäller att nå ett mål av gemensamt intresse är större än dess negativa effekter på handel och konkurrens.

36. I meddelandet av den 8 maj 2012 om modernisering av det statliga stödet efterlystes gemensamma principer för kommissionens bedömning av stödåtgärders förenlighet med den inre marknaden. Mot den bakgrunden anser kommissionen att en stödåtgärd är förenlig med fördraget endast om den uppfyller vart och ett av följande kriterier:

- a) *bidrag till ett väldefinierat mål av gemensamt intresse*: en statlig stödåtgärd måste syfta till att uppnå ett mål av gemensamt intresse i enlighet med artikel 107.3 i fördraget (avsnitt 4.1).

⁽¹⁾ Se artikel 27 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/24/EU av den 26 februari 2014 om offentlig upphandling och om upphävande av direktiv 2004/18/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 65) och artikel 45 i Europaparlamentets och rådets direktiv 2014/25/EU av den 26 februari 2014 om upphandling av enheter som är verksamma inom sektorerna för vatten, energi, transporter och posttjänster och om upphävande av direktiv 2004/17/EG (EUT L 94, 28.3.2014, s. 243). Också i samband med ett selektivt förfarande i den mening som avses i artikel 28 i direktiv 2014/24/EU respektive artikel 46 i direktiv 2014/25/EU kommer kommissionen också att anse att inget statligt stöd ges till företag, om inte intresserade tjänsteleverantörer hindras från att lämna anbud utan giltiga skäl.

⁽²⁾ Detta är också fallet om offentliga upphandlare upphandlar innovativa lösningar som är resultatet av en tidigare FoU-upphandling, eller icke FoU-relaterade produkter och tjänster som ska levereras med en prestandanivå som kräver en produkt-, process- eller organisationsinnovation.

⁽³⁾ Utan att det påverkar tillämpningen av förfaranden som omfattar både utveckling och efterföljande köp av unika eller specialiserade produkter eller tjänster.

- b) *behov av statligt ingripande*: en statlig stödåtgärd måste vara inriktad på en situation där stödet kan åstadkomma en konkret förbättring som marknaden inte klarar på egen hand, till exempel genom att åtgärda ett marknadsmisslyckande eller lösa ett rättvis- eller sammanhållningsproblem (avsnitt 4.2).
- c) *stödåtgärdens lämplighet*: den föreslagna stödåtgärden ska vara ett lämpligt policyinstrument med hänsyn till målet av gemensamt intresse (avsnitt 4.3).
- d) *stimulanseffekt*: stödet måste ändra företagets beteende på ett sådant sätt att de inleder ytterligare verksamhet som de inte skulle bedriva eller som de skulle bedriva endast i begränsad utsträckning eller på ett annat sätt eller på en annan plats (avsnitt 4.4).
- e) *stödet proportionellt (begränsning av stödet till ett minimum)*: stödbeloppet och stödnivån måste begränsas till det minimum som krävs för att uppmuntra de berörda företagen till ytterligare investeringar eller aktivitet (avsnitt 4.5).
- f) *undvikande av otillbörliga negativa effekter på konkurrens och handel mellan medlemsstater*: de negativa effekterna av stödet måste vara tillräckligt begränsade, så att effekten av åtgärden blir övervägande positiv (avsnitt 4.6).
- g) *överblickbart stöd*: medlemsstaterna, kommissionen, ekonomiska aktörer och allmänheten ska lätt ha tillgång till alla relevanta handlingar och till relevant information om det stöd som beviljas inom ramen för detta (avsnitt 4.7).

37. Resultatet totalt sett för vissa kategorier av stödordningar kan dessutom bli föremål för ett krav på efterhandsutvärdering enligt avsnitt 5. I sådana fall kan kommissionen begränsa stödordningarnas giltighetstid (vanligtvis till fyra år eller mindre) med möjlighet att förlänga dem senare genom en ny anmälan.

38. Om en statlig stödåtgärd eller de villkor som är förbundna med den (inbegripet finansieringsmetoden när denna utgör en integrerad del av stödåtgärden) medför en icke särskiljbar överträdelse av unionslagstiftningen kan stödet inte förklaras förenligt med den inre marknaden ⁽¹⁾.

39. När det gäller att bedöma förenligheten av individuellt stöd med den inre marknaden kommer kommissionen att ta hänsyn till förfaranden rörande överträdelse av artikel 101 eller 102 i fördraget som kan gälla stödmottagaren och som kan vara relevanta för kommissionens bedömning enligt artikel 107.3 i fördraget ⁽²⁾.

4. BEDÖMNING AV FOUI-STÖDS FÖRENLIGHET MED DEN INRE MARKNADEN

40. Statligt stöd för FoUI kan förklaras förenligt med den inre marknaden i den mening som avses i artikel 107.3 c i fördraget, om det på grundval av de gemensamma bedömningsprinciperna i avsnitt 3 leder till ökad FoUI-verksamhet utan att handelsvillkoren påverkas negativt på ett sätt som strider mot det gemensamma intresset.

41. I detta avsnitt klargör kommissionen hur den kommer att tillämpa dessa gemensamma bedömningsprinciper och fastställer, i förekommande fall, särskilda villkor för stödordningar och nya villkor för individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten ⁽³⁾.

4.1 Bidrag till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse

4.1.1 Allmänna villkor

42. Det övergripande syftet med stöd till FoUI är att främja forskning, utveckling och innovation i unionen. I det sammanhanget bör stöd till FoUI bidra till genomförandet av Europa 2020-strategin för smart och hållbar tillväxt för alla.

43. Medlemsstater som överväger att bevilja statligt stöd för FoUI ska exakt ange det mål som eftersträvas och särskilt redogöra för hur åtgärden är avsedd att främja FoUI. För åtgärder som medfinansieras av de europeiska struktur- och investeringsfonderna kan medlemsstaterna utgå från motiveringarna i de relevanta operativa programmen.

⁽¹⁾ Se t.ex. mål C-156/98 av den 19 september 2000 Tyskland mot kommissionen, REG 2000, s. I-6857, punkt 78 och mål C-333/07 av den 22 december 2008, Régie Networks mot Rhone Alpes Bourgogne, REG 2008, s. I-10807, punkterna 94–116.

⁽²⁾ Se mål C-225/91 av den 15 juni 1991, Matra mot kommissionen, REG 1993, s. I-3203, punkt 42.

⁽³⁾ De villkor för förenlighet som föreskrivs i en gruppundantagsförordning förblir fullt tillämpliga på alla andra fall av individuellt stöd, även sådant stöd som beviljas på grundval av en stödordning som omfattas av anmälningsskyldigheten.

44. När det gäller stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ser kommissionen positivt på stödåtgärder som utgör en oskiljaktig del av ett program eller en handlingsplan som på ett mångsidigt sätt ska främja FoUI eller smarta specialiseringsstrategier, och som underbyggs av rigorösa utvärderingar av tidigare liknande stödåtgärder som visar deras effektivitet.

45. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som antingen direkt eller indirekt också finansieras av unionen (dvs. av kommissionen genom dess genomförandeorgan, gemensamma företag som inrättats på grundval av artiklarna 185 och 187 i fördraget eller av eventuella andra verkställande organ om unionsfinansieringen inte direkt eller indirekt står under medlemsstaternas kontroll), kommer kommissionen att anse att bidraget till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse har kunnat fastställas.

4.1.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

46. För att visa att individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten (anmälningsskyldigt individuellt stöd) bidrar till att öka FoUI-verksamheten får medlemsstaterna använda följande indikatorer tillsammans med andra relevanta kvantitativa eller kvalitativa faktorer:

- a) *Ökad projektstorlek*: Ökade totala projektkostnader (utan att stödmottagaren minskar sina utgifter jämfört med en situation utan stöd); ökat antal personer som är sysselsatta inom FoUI.
- b) *Ökad omfattning*: Ett ökat antal förväntade resultat av projektet. En högre ambitionsnivå för projektet, belagd av ett större antal berörda parter, en större sannolikhet för ett vetenskapligt eller tekniskt genombrott eller en större risk för misslyckande (särskilt kopplat till projektets långsiktiga natur och osäkerheten kring dess resultat).
- c) *Ökad snabbhet*: Det krävs mindre tid att slutföra projektet jämfört med att slutföra det utan stöd.
- d) *Ökade totala utgifter*: Ökning av stödmottagarens totala utgifter för FoUI, absolut sett eller som andel av den totala omsättningen. Ändring av den anslagna budgeten för projektet (utan motsvarande budgetminskning för andra projekt).

47. För att kunna fastställa att ett stöd ökar FoUI-verksamheten i unionen beaktar kommissionen inte endast nettoökningen av den FoUI som företaget bedriver, utan också stödets bidrag till ökningen av utgifterna för FoUI totalt sett inom den berörda sektorn samt förbättringen av unionens position när det gäller FoUI i ett internationellt sammanhang. Kommissionen ställer sig positiv till stödåtgärder för vilka en offentligt tillgänglig efterhandsutvärdering av åtgärdernas bidrag till det gemensamma intresset är planerad.

4.2 Behov av statligt ingripande

4.2.1 Allmänna villkor

48. Såsom förklaras i avsnitt 3 kan statligt stöd bli nödvändigt för att öka FoUI-verksamheten i unionen i en situation där marknaden inte på egen hand klarar av att nå ett optimalt resultat. För att bedöma om statligt stöd är ett effektivt sätt att nå målet av gemensamt intresse måste man först ringa in det problem som behöver åtgärdas. Statligt stöd bör inriktas på situationer där det kan medföra en väsentlig förbättring i fall där marknaden inte klarar av uppgiften. Medlemsstaterna bör redogöra för hur stödåtgärden effektivt kan lindra det marknadsmisslyckande som kan förväntas i samband med uppnåendet av målet av gemensamt intresse om inget stöd beviljas.

49. FoUI bedrivs genom en serie verksamheter, vanligtvis i ett tidigare led i förhållande till ett antal produktmarknader. Syftet är att exploatera tillgängliga möjligheter att utveckla nya eller förbättrade produkter, tjänster och processer på dessa produktmarknader eller på helt nya marknader och därmed främja tillväxt i ekonomin, territoriell och social sammanhållning eller det allmänna konsumentintresset. Med tanke på de tillgängliga FoUI-möjligheterna kan emellertid marknadsmisslyckanden hindra uppnåendet av optimala resultat och leda till ett ineffektivt utfall. Skälen till detta är följande:

- **Positiva externa effekter/spridningseffekter i form av kunskap:** FoUI ger ofta vinster för samhället i form av positiva spridningseffekter, t.ex. kunskap som "spiller över" eller förbättrade möjligheter för andra ekonomiska aktörer att utveckla kompletterande produkter och tjänster. Om marknaden får sköta sig själv kan dock vissa projekt ge en avkastning som i ett privat perspektiv ter sig mindre lockande, trots att de skulle vara till nytta för samhället. Företag som drivs i vinstsyfte kan inte i tillräcklig utsträckning bedöma nyttan av sina åtgärder när de fattar beslut om hur mycket FoUI de borde bedriva. Statligt stöd kan därför bidra till genomförandet av projekt som totalt sett är till nytta för samhället och ekonomin och som annars inte skulle genomföras.

Varken fördelarna med de externa effekterna av FoUI eller enbart förekomsten av externa effekter innebär dock inte automatiskt att statligt stöd är förenligt med den inre marknaden. Konsumenterna är i allmänhet villiga att betala för den direkta nyttan av nya produkter och tjänster medan företagen kan tillägna sig nyttan av sin investering genom andra befintliga instrument, t.ex. immateriella rättigheter. I vissa fall är dock dessa metoder otillräckliga och det återstår ett marknadsmisslyckande som kan avhjälpas med statligt stöd. Det kan exempelvis, vilket ofta görs gällande när det gäller grundforskning, vara svårt att hindra andra från att få tillgång till resultaten av vissa verksamheter, som därför kan få karaktär av kollektiv nyttighet. Å andra sidan kan mer specifik kunskap som avser produktion ofta vara väl skyddad, till exempel genom patent som ger en uppfinnare en högre avkastning på uppfinningen.

- **Bristfällig och asymmetrisk information:** FoUI kännetecknas av en hög grad av osäkerhet. Under vissa omständigheter kan privata investerare, på grund av bristfällig och asymmetrisk information, vara ovilliga att finansiera värdefulla projekt, och högt kvalificerade anställda kan vara omedvetna om sysselsättningsmöjligheterna i innovativa företag. Detta kan leda till att mänskliga och ekonomiska resurser fördelas på ett oändamålsenligt sätt och att projekt som kan vara värdefulla för samhället eller ekonomin kanske inte genomförs.

I vissa fall kan ofullständig och asymmetrisk information också hindra tillgång till finansiering. Bristfällig information och förekomsten av risk motiverar dock inte automatiskt behovet av statligt stöd. Om projekt med lägre privat avkastning på investeringarna inte finansieras kan det mycket väl vara ett tecken på marknadsineffektivitet. Dessutom är risk en komponent i all affärsverksamhet och inte ett marknadsmisslyckande i sig. I en situation med asymmetrisk information kan riskelementet emellertid förvärra finansieringsproblemen.

- **Samordnings- och nätverksproblem:** företagens förmåga att samordna sin verksamhet eller samverka för att bedriva FoUI kan vara nedsatt av flera skäl; det kan till exempel vara svårt för ett stort antal samarbetspartner att samordna sin verksamhet om en del av dem har olika intressen, problem vid utformningen av kontrakt, och svårigheter med att samordna samarbetet till exempel på grund av att känslig information delas.

4.2.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

50. Medan vissa marknadsmisslyckanden kan hämma FoUI-verksamheten totalt sett i unionen påverkas inte alla företag och sektorer inom ekonomin av dem i samma utsträckning. När det gäller individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten bör medlemsstaterna därför tillhandahålla tillräcklig information om huruvida stödet lindrar ett allmänt marknadsmisslyckande i fråga om FoUI i unionen eller ett specifikt marknadsmisslyckande exempelvis när det gäller en viss sektor eller bransch.

51. Beroende på vilket marknadsmisslyckande som ska avhjälpas kommer kommissionen att beakta följande omständigheter:

- **Spridningseffekter i form av kunskap:** den planerade kunskapsspridningens omfattning, den skapade kunskapens specifika karaktär, tillgången till skydd för immateriella rättigheter, graden av komplementaritet med andra produkter och tjänster.
- **Bristfällig och asymmetrisk information:** risknivå och FoUI-verksamhetens komplexitet, behovet av extern finansiering, stödmottagarens egenskaper när det gäller tillgången till extern finansiering.

- **Bristande samordning:** antal samarbetande företag, samarbetsnivå, divergerande intressen bland samarbetspartnerna, problem vid utformning av kontrakt.

52. I sin analys av ett påstått marknadsmisslyckande kommer kommissionen särskilt att ta hänsyn till eventuella tillgängliga sektoriella jämförelser och andra undersökningar, som bör tillhandahållas av den berörda medlemsstaten.

53. När medlemsstaterna anmäler investeringsstöd eller driftstöd för kluster ska de lämna information om den planerade eller förväntade specialiseringen inom innovationsklustret, befintlig regional potential och förekomsten av kluster i unionen för liknande ändamål.

54. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som antingen direkt eller indirekt också finansieras av unionen (dvs. av kommissionen genom dess genomförandeorgan, gemensamma företag som inrättats på grundval av artiklarna 185 och 187 i fördraget eller av eventuella andra verkställande organ om unionsfinansieringen inte direkt eller indirekt står under medlemsstaternas kontroll), kommer kommissionen att anse att bidraget till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse har kunnat fastställas.

55. Å andra sidan, när statligt stöd beviljas för projekt eller verksamheter som när det gäller deras tekniska innehåll, risknivå och omfattning liknar dem som redan utförts i unionen på marknadsmässiga villkor kommer kommissionen i princip att utgå från att inget marknadsmisslyckande föreligger och den kommer att kräva ytterligare bevis och motivering av behovet av statligt stöd.

4.3 Stödåtgärdens ändamålsenlighet

4.3.1 Ändamålsenlighet jämfört med alternativa instrument

56. Statligt stöd är inte det enda instrument som medlemsstaterna har tillgång till för att främja FoUI-verksamhet. Det är viktigt att komma ihåg att det kan finnas andra och bättre instrument, t.ex. åtgärder på efterfrågesidan som omfattar lagstiftning, offentlig upphandling eller standardisering samt ökad finansiering av offentlig forskning och utbildning och allmänna skatteåtgärder. Om ett visst instrument är lämpligt eller inte i en viss situation är vanligtvis kopplat till arten av det problem som ska lösas. Om man vill komma till rätta med de svårigheter som en ny aktör har att ta del av olika FoUI-resultat kan det vara bättre att reducera marknadshindren än att bevilja statligt stöd. Om man vill åtgärda bristen på kvalificerad personal kan ökade investeringar i utbildning vara lämpligare än att bevilja statligt stöd.

57. Stöd för FoUI kan tillåtas genom undantag från det generella förbudet mot statligt stöd när det är nödvändigt för att uppnå ett mål av gemensamt intresse. En viktig faktor i detta sammanhang är frågan om hur och i vilken utsträckning stöd till FoUI kan anses vara ett lämpligt instrument för att öka FoUI-verksamheten, om andra instrument som är mindre snedvridande kan ge samma resultat.

58. I sin analys av förenligheten med den inre marknaden beaktar kommissionen särskilt eventuella konsekvensbedömningar av den föreslagna åtgärden som medlemsstaten i fråga har genomfört. Åtgärder för vilka medlemsstaterna har övervägt andra alternativ och för vilka fördelarna med att använda ett selektivt instrument som exempelvis statligt stöd har fastställts och lämnats till kommissionen anses vara ett lämpligt instrument.

59. När det gäller statligt stöd som beviljas för projekt eller verksamheter som antingen direkt eller indirekt också finansieras av unionen (dvs. av kommissionen genom dess genomförandeorgan, gemensamma företag som inrättats på grundval av artiklarna 185 och 187 i fördraget eller av eventuella andra verkställande organ om unionsfinansieringen inte direkt eller indirekt står under medlemsstaternas kontroll), kommer kommissionen att anse att bidraget till ett väl avgränsat mål av gemensamt intresse har kunnat fastställas.

4.3.2 Ändamålsenligheten jämfört med olika stödinstrument

60. Statligt stöd för FoUI kan beviljas i olika former. Medlemsstaterna bör därför se till att stödet beviljas i den form som sannolikt orsakar minst snedvridning av handel och konkurrens. Om stödet ges i en form som medför en direkt ekonomisk fördel (direkta bidrag, befrielser och sänkningar av skatter eller andra obligatoriska avgifter, eller tillhandahållande av mark, produkter eller tjänster till fördelaktiga priser osv.) ska den berörda medlemsstaten visa varför andra, potentiellt mindre snedvridande stödformer, såsom förskott med återbetalningskyldighet eller stödformer som baseras på skuld- eller kapitalinstrument (t.ex. statliga garantier, förvärv av aktier eller ett alternativt tillhandahållande av krediter eller kapital på förmånliga villkor) är mindre lämpliga.

61. Valet av stödinstrument bör göras med hänsyn till det marknadsmisslyckande som det ska avhjälpa. Om till exempel det bakomliggande marknadsmisslyckandet betingas av ett problem med tillgång till extern skuldfinansiering till följd av asymmetrisk information bör medlemsstaterna i regel tillgripa stöd i form av likviditetsstöd, t.ex. ett lån eller en garanti, hellre än ett bidrag. Om det dessutom är nödvändigt med en viss grad av riskdelning bör ett förskott med återbetalningsskyldighet normalt sett vara det stödinstrument som är att föredra. I synnerhet om stöd beviljas i någon annan form än likviditetsstöd eller ett förskott med återbetalningsskyldighet för verksamheter som ligger nära marknaden måste medlemsstaterna motivera varför just det valda instrumentet lämpar sig för att komma till rätta med det aktuella marknadsmisslyckandet. När det gäller stödordningar som genomför mål och prioriteringar i operativa program antas det finansieringsinstrument som valts i dessa program i princip vara ett lämpligt instrument.

4.4 Stimulanseffekt

4.4.1 Allmänna villkor

62. Stöd till FoUI kan anses vara förenligt med den inre marknaden endast om det har en stimulanseffekt. En stimulanseffekt uppstår om stödet ändrar ett företags beteende på ett sådant sätt att det börjar bedriva ny verksamhet som det inte skulle bedriva eller som det skulle bedriva endast i begränsad utsträckning eller på ett annat sätt utan stöd. Stödet får dock inte subventionera de kostnader som ett företag i alla händelser skulle ådra sig för en verksamhet och får inte kompensera för den normala affärsrisken vid ekonomisk verksamhet⁽¹⁾.

63. Kommissionen anser att stödet inte utgör något incitament för mottagaren om arbetet med den relevanta FoUI-verksamheten⁽²⁾ har inletts redan innan stödmottagaren ansöker om stöd hos de nationella myndigheterna⁽³⁾. Om arbetena inleds innan stödmottagaren har lämnat in sin stödansökan till de nationella myndigheterna är projektet inte stödberättigande.

64. Stödansökan ska åtminstone innehålla den sökandes namn och storlek, en beskrivning av projektet med uppgift om lokalisering samt start- och slutdatum, det sammanlagda belopp offentligt stöd som behövs för att genomföra projektet samt en förteckning över stödberättigande kostnader.

65. I den mån skatteåtgärder utgör statligt stöd kan kommissionen, på grundval av utvärderingar⁽⁴⁾ som medlemsstaterna lägger fram, anse att de har en stimulanseffekt genom att uppmuntra företagen att satsa mer på FoUI.

4.4.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

66. När det gäller individuellt stöd som omfattas av anmälningsskyldigheten måste medlemsstaterna visa att stödet har en stimulanseffekt och måste därför kunna lägga fram tydliga bevis på att stödet har en positiv inverkan på företagets beslut att bedriva FoUI-verksamhet som det annars inte skulle ha bedrivit. För att kommissionen ska kunna göra en ingående bedömning av den aktuella stödåtgärden måste den berörda medlemsstaten inte bara lämna information om det projekt för vilket stöd beviljas utan också, i mån av möjlighet, en uttömmande beskrivning av vad som skulle ha hänt eller rimligen kunde ha förväntats hända utan stöd, det vill säga det kontrafaktiska scenariot. Det kontrafaktiska scenariot kan bestå av avsaknaden av ett alternativt projekt eller av ett tydligt definierat och tillräckligt förutsägbart alternativt projekt som stödmottagaren beaktar i sin interna beslutsprocess, och kan avse ett alternativt projekt som helt eller delvis genomförs utanför unionen.

67. I sin bedömning tar kommissionen hänsyn till följande omständigheter:

— **Specifikation av avsedd ändring:** det ändrade beteende som det statliga stödet väntas ge upphov till, det vill säga huruvida ett nytt projekt, eller större eller mer vittsyftande eller påskynda ett projekt är ett förstärkt, till måste specificeras.

⁽¹⁾ De förenade målen C-630/11 P och C-633/11 P av den 13 juni 2013, HGA m.fl. mot kommissionen (ännu ej offentliggjord).

⁽²⁾ Om stödansökan gäller ett FoUI-projekt utesluter detta inte att den potentiella stödmottagaren redan har utfört genomförbarhetsstudier som inte omfattas av stödansökan.

⁽³⁾ När det gäller stöd till projekt och verksamheter som genomförs i successiva faser som kan vara föremål för separata stödtilldelningsförfaranden innebär detta att arbetena inte får inledas före den första stödansökan. När det gäller stöd som beviljas enligt en automatisk skattestödordning ska denna stödordning ha antagits och trätt i kraft innan arbetena med det understödda projektet eller den understödda verksamheten inleds.

⁽⁴⁾ Även om detta kanske inte är möjligt på förhand i fråga om nyligen införda åtgärder, kommer medlemsstaterna att förväntas lämna in utvärderingar om stimulanseffekten av deras egna skattestödordningar (på motsvarande sätt bör förväntade eller planerade metoder för efterhandsutvärderingar normalt sett utgöra ett led i utformningen av sådana åtgärder). Om inga utvärderingar har gjorts kan skattemässiga stödordningar antas ha en stimulanseffekt endast i fråga om åtgärder som stegvis blir alltmer omfattande.

- **Kontrafaktisk analys:** det ändrade beteendemönstret måste fastställas genom en jämförelse av det förväntade resultatet och den avsedda verksamhetens omfattning med eller utan stöd. Skillnaden mellan dessa två scenarier visar stödets inverkan och dess stimulanseffekt.
- **Lönsamhetsnivå:** om ett projekt inte i sig skulle vara lönsamt att genomföra för ett företag men skulle medföra väsentliga fördelar för samhället är det mer sannolikt att stödet har en stimulanseffekt.
- **Investeringsbelopp och tidsram för kassaflöden:** höga startinvesteringar, en låg nivå av tillgängliga kassaflöden och det faktum att en betydande andel av kassaflödet uppstår i en mycket avlägsen framtid eller på ett mycket osäkert sätt kommer att betraktas som positiva inslag vid bedömningen av stimulanseffekten.
- **Riskenivå för forskningsprojektet:** vid riskbedömningen beaktas särskilt investeringens oåterkallelighet, sannolikheten för ett kommersiellt misslyckande, risken för att projektet kommer att ge sämre avkastning än förväntat, risken för att projektet äventyrar annan verksamhet som stödmottagaren bedriver och risken för att projektkostnaderna underminerar företagets ekonomiska lönsamhet.

68. Medlemsstaterna uppmanas särskilt att förlita sig på styrelsedokument, riskbedömningar, finansiella rapporter, interna affärsplaner, expertutlåtanden och andra studier som avser det projekt som är föremål för bedömning. Handlingar som innehåller information om efterfrågeprognoser, kostnadsprognoser, finansiella prognoser, handlingar som läggs fram för en investeringskommitté och som i detalj beskriver olika investeringsscenarier eller handlingar som är avsedda för finansinstitut, kan hjälpa medlemsstaterna att påvisa en stimulanseffekt.

69. För att säkerställa att stimulanseffekten fastställs på objektiv grund kan kommissionen i sin bedömning jämföra företagsspecifika uppgifter med uppgifter om den bransch där stödmottagaren är verksam. Framför allt bör medlemsstaterna i mån av möjlighet lämna branschspecifika uppgifter som visar att det kontrafaktiska scenariot för stödmottagaren, dess krav på lönsamhet och dess förväntade kassaflöden är rimliga.

70. I detta sammanhang kan lönsamhetsnivån bedömas med hänvisning till metoder som bevisligen tillämpas av det stödmottagande företaget eller är sedvanlig praxis i den berörda branschen och som kan omfatta metoder för att bedöma projektets nettonuvärde⁽¹⁾, internräntan⁽²⁾ eller den genomsnittliga avkastningen på sysselsatt kapital.

71. Om stödet inte ändrar stödmottagarens beteende genom att uppmuntra till ytterligare FoUI får det inga positiva verkningar när det gäller att främja FoUI i unionen. Därför kommer stöd inte att anses vara förenligt med den inre marknaden i fall där det verkar som att samma investering skulle kunna genomföras och skulle genomföras även om stödet inte hade beviljats.

4.5 Stödets proportionalitet

4.5.1 Allmänna villkor

72. För att FoUI-stöd ska anses vara proportionellt måste stödbeloppet vara begränsat till det minimum som krävs för att genomföra den understödda verksamheten.

⁽¹⁾ Nettonuvärdet av ett projekt är skillnaden mellan de positiva och negativa kassaflödena under investeringens livstid diskonterade till deras nuvärde (med hjälp av kapitalkostnaden).

⁽²⁾ Internräntan baseras inte på bokföringsintäkter under ett givet år, utan bygger på de framtida kassaflöden som investeraren förväntar sig att få in under investeringens livstid. Den definieras som den diskonteringsränta för vilken nettonuvärdet av en ström av kassaflöden är lika med noll.

4.5.1.1 Högsta tillåtna stödnivåer

73. För att säkerställa att stödet står i proportion till de marknadsmisslyckanden som det är avsett att avhjälpa måste stödbeloppet fastställas i förhållande till på förhand fastställda stödberättigande kostnader och begränsas till en viss andel av dessa stödberättigande kostnader (stödnivå). Stödnivån ska fastställas för varje stödmottagare, även i samarbetsprojekt.

74. För att garantera förutsägbarhet och lika villkor tillämpar kommissionen de högsta stödnivåerna för FoUI-stöd, som fastställs på grundval av tre kriterier: i) stödets närhet till marknaden som riktmärke för stödets förväntade negativa effekter och behovet av stöd med hänsyn tagen till de potentiellt större intäkter som de understödda verksamheterna kan förväntas generera, ii) stödmottagarens storlek som riktmärke för de mer akuta svårigheter som mindre företag har när det gäller att få finansiering för riskfyllda projekt och iii) marknadsmisslyckandets svårighetsgrad, t.ex. de förväntade externa effekterna med avseende på kunskapsspridning. Därför bör stödnivåerna generellt vara lägre för verksamheter som är kopplade till utveckling och innovation än för forskningsverksamhet.

75. De stödberättigande kostnaderna för varje stödatgärd som omfattas av denna ram anges i bilaga I. När ett FoU-projekt omfattar olika uppgifter måste varje stödberättigande uppgift falla inom någon av kategorierna grundforskning, industriell forskning eller experimentell utveckling⁽¹⁾. När kommissionen klassificerar olika verksamheter enligt relevant kategori kommer den att hänvisa till sin egen praxis och till de specifika exempel och förklaringar som ges i OECD:s Frascatimanual⁽²⁾.

76. De högsta tillåtna stödnivåer som gäller generellt för alla stödberättigande FoUI-åtgärder anges i bilaga II⁽³⁾.

77. När det gäller statligt stöd för ett projekt som genomförs i samarbete mellan forskningsorganisationer och företag får stödet i form av direkt statligt stöd och bidragen – i den mån de utgör stöd – från forskningsorganisationer för samma projekt tillsammans inte överstiga de tillämpliga stödnivåerna för varje stödmottagande företag.

4.5.1.2 Förskott med återbetalningsskyldighet

78. Om en medlemsstat beviljar ett förskott med återbetalningsskyldighet som utgör statligt stöd enligt artikel 107.1 i fördraget gäller de regler som föreskrivs i detta avsnitt.

79. Om en medlemsstat på grundval av en giltig metod baserad på tillräckliga verifierbara data kan visa att det är möjligt att beräkna bruttobidragsekvivalenten för ett förskott med återbetalningsskyldighet får den anmäla en stödordning och den dithörande metoden till kommissionen. Om kommissionen godkänner metoden och anser att stödordningen är förenlig med den inre marknaden får stödet beviljas på grundval av bruttobidragsekvivalenten för förskottet med återbetalningsskyldighet upp till de stödnivåer som anges i bilaga II.

80. I övriga fall uttrycks förskottet med återbetalningsskyldighet som en procentandel av de stödberättigande kostnaderna och får då överskrida de högsta tillåtna stödnivåerna med tio procentenheter, förutsatt att följande villkor är uppfyllda:

- a) Vid ett lyckat resultat ska åtgärden innehålla bestämmelser om att förskottet ska betalas tillbaka med en räntesats som minst motsvarar den diskonteringsränta som är resultatet av tillämpningen av meddelandet från kommissionen om översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor⁽⁴⁾.

⁽¹⁾ Denna uppdelning måste inte nödvändigtvis följa ett kronologiskt mönster som går från grundforskning till verksamheter som ligger närmare marknaden. Därför kommer ingenting att hindra kommissionen från att klassificera en uppgift som utförs i ett senare skede av ett projekt som industriell forskning, samtidigt som den konstaterar att en verksamhet som utförts tidigare i ett tidigare skede utgör forskning för experimentell utveckling, eller inte utgör forskning över huvud taget.

⁽²⁾ *The Measurement of Scientific and technological Activities, Proposed Standard Practice for Surveys on Research and Experimental Development, Frascati Manual*, OECD, 2002, inklusive senare ändringar. Av praktiska skäl, och om det inte kan visas att en annan skala bör användas i enskilda fall, kan de olika FoU-kategorierna också anses motsvara teknisk mognadsgrad 1 (grundforskning), 2–4 (industriell forskning) och 5–8 (experimentell utveckling) – Se meddelande från kommissionen till Europaparlamentet, rådet, Europeiska ekonomiska och sociala kommittén och Regionkommittén – *En europeisk strategi för viktig möjliggörande teknik: mot tillväxt och jobb*, COM(2012) 341 final, 26.6.2012.

⁽³⁾ Utan att det påverkar tillämpningen av särskilda bestämmelser om stöd till forskning och utveckling inom jordbruks- och fiskerisektorn som föreskrivs i en gruppundantagsförordning.

⁽⁴⁾ Meddelande från kommissionen om en översyn av metoden för att fastställa referens- och diskonteringsräntor (EUT C 14, 19.1.2008, s. 6).

- b) Om projektet utmynnar i ett resultat som överträffar definitionen av lyckat resultat ska den berörda medlemsstaten kräva återbetalning av förskottsbeloppet, inklusive ränta enligt den tillämpliga diskonteringsräntan.
- c) Om projektet misslyckas behöver inte hela förskottet betalas tillbaka. Om projektet lyckas delvis ska återbetalningen stå i proportion till det resultat som uppnåts.

81. För att kommissionen ska kunna bedöma åtgärden måste denna innehålla detaljerade bestämmelser om återbetalning i händelse av ett lyckat resultat. Bestämmelserna ska tydligt ange vad som betraktas som ett lyckat resultat, på grundval av en rimlig och välbetänt hypotes.

4.5.1.3 Skatteåtgärder

82. I den mån en skatteåtgärd utgör statligt stöd kan stödnivån beräknas antingen på grundval av enskilda projekt eller, på företagsnivå, som förhållandet mellan den totala skattelättnaden och summan av alla stödberättigande FoUI-kostnader under en period på högst tre på varandra följande skatteår. I det senare fallet kan skatteåtgärden vara tillämplig utan åtskillnad för alla stödberättigande verksamheter, men får inte överstiga den tillämpliga stödnivån för experimentell utveckling ⁽¹⁾.

4.5.1.4 Kumulering av stöd

83. Stöd kan beviljas samtidigt enligt flera stödordningar eller kumuleras med stöd för särskilda ändamål, förutsatt att det sammanlagda statliga stödet för en verksamhet eller ett projekt inte överskrider de stödtak som föreskrivs i dessa rambestämmelser. Såsom påpekas i punkt 9 utgör unionsfinansiering inte statligt stöd om den förvaltas centralt av unionens institutioner, byråer, gemensamma företag eller andra unionsorgan och inte direkt eller indirekt kontrolleras av medlemsstaterna. Om sådan unionsfinansiering kombineras med statligt stöd får det sammanlagda beviljade beloppet offentlig finansiering i förhållande till samma stödberättigande kostnader emellertid inte överstiga den gynnsammaste finansieringsnivå som föreskrivs i tillämplig unionslagstiftning.

84. Om de utgifter som berättigar till FoUI-stöd helt eller delvis eventuellt också berättigar till stöd för andra syften, ska den överlappande delen omfattas av det tak som är mest fördelaktigt enligt alla tillämpliga regler.

85. FoUI-stöd får inte kumuleras med stöd av mindre betydelse för samma stödberättigande kostnader om det skulle leda till en högre stödnivå än de stödnivåer som fastställs i dessa rambestämmelser.

4.5.2 Ytterligare villkor för individuellt stöd

86. När det gäller anmälningsskyldigt individuellt stöd räcker det inte enbart att följa en rad på förhand fastställda högsta tillåtna stödnivåer för att garantera proportionalitet.

87. Som allmän regel, och för att fastställa om stödet är proportionellt, ska kommissionen kontrollera att stödbeloppet inte överskrider det minimum som krävs för att projektet ska vara tillräckligt lönsamt, till exempel genom att göra det möjligt att uppnå en internränta som motsvarar det sektors- eller företagsspecifika riktmärket eller tröskelvärdet för avkastning. Den normala räntabilitet som stödmottagaren kräver i samband med andra FoUI-projekt, dess totala kapitalkostnader eller den avkastning som är vanligt förekommande i den berörda branschen kan också användas för detta ändamål. Alla relevanta förväntade kostnader och fördelar måste beaktas under projektets livstid, inklusive kostnader och intäkter som härrör från resultaten av FoUI-verksamhet.

88. Om det visas, till exempel genom företagsinterna handlingar, att stödmottagaren har ett tydligt val mellan att antingen genomföra ett projekt för vilket stöd beviljats eller ett alternativt projekt utan stöd, kommer stödet att anses vara begränsat till ett minimum endast om det inte överstiger merkostnaderna netto för att genomföra de berörda verksamheterna, jämfört med det kontrafaktiska projekt som skulle genomföras i avsaknad av stöd. För att fastställa merkostnaderna netto kommer kommissionen att jämföra de förväntade kapitalvärdena av investeringen i det understödda projektet och det kontrafaktiska projektet, med hänsyn tagen till sannolikheten för olika affärsscenarier ⁽²⁾.

⁽¹⁾ Omvänt gäller att om man i samband med en skattemässig stödåtgärd på FoUI-området gör skillnad mellan olika FoU-kategorier får de relevanta stödnivåerna inte överskridas.

⁽²⁾ I det specifika fall då stödet enbart möjliggör ett snabbare genomförande av projektet, ska jämförelsen främst avspegla de olika tidsperspektiven i fråga om kassaflöden och försenat inträde på marknaden.

89. Om stöd ges för FoU-projekt eller för uppförande eller uppgradering av forskningsinfrastruktur och om kommissionen på grundval av den metod som föreskrivs i punkterna 87 och 88 kan fastställa att stödet är strikt begränsat till det minimum som krävs kan högre maximala stödnivåer än de som anges i bilaga II tillåtas, upp till de nivåer som anges i följande tabell.

	Små företag	Medelstora företag	Stora företag
Stöd till FoU-projekt			
Grundforskning	100 %	100 %	100 %
Tillämpad forskning	80 %	70 %	60 %
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett sm-företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller	90 %	80 %	70 %
— på det villkoret att resultaten ges vida spridning			
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	60 %	60 %	60 %

90. För att visa att stödet är begränsat till det minsta nödvändiga måste medlemsstaterna redogöra för hur stödbeloppet har fastställts. Dokumentation och beräkningar som används för att bedöma stimulanseffekten kan också användas för att bedöma om stödet är proportionellt. I den mån det kartlagda behovet av stöd främst avser svårigheter att skaffa skuldfinansiering på marknaden snarare än bristande lönsamhet kan ett särskilt lämpligt sätt att garantera att stödet begränsas till det absolut nödvändigaste vara att tillhandahålla det i form av ett lån, en garanti eller ett förskott med återbetalningsskyldighet i stället för i icke-återbetalningsskyldig form, till exempel som ett bidrag.

91. Om det finns flera potentiella kandidater för att genomföra det understödda projektet är chansen större att proportionalitetskravet uppfylls om stödet beviljas på grundval av öppna, objektiva och icke-diskriminerande kriterier.

92. För att hantera faktiska eller möjliga, direkta eller indirekta störningar i den internationella handeln kan tillstånd beviljas att höja stödnivån över den nivå som generellt tillåts enligt dessa rambestämmelser, om konkurrenter utanför unionen – direkt eller indirekt – har tagit emot (under de senaste tre åren) eller kommer att ta emot stöd på en motsvarande nivå för liknande projekt. Om det med tanke på den aktuella sektorns särskilda karaktär är troligt att snedvridning av den internationella handeln uppkommer efter mer än tre år, kan referensperioden komma att förlängas i motsvarande mån. Den berörda medlemsstaten ska i mån av möjlighet ge kommissionen den information den behöver för att kunna göra en lägesbedömning, särskilt vad gäller behovet av att ta hänsyn till den konkurrensfördel som en konkurrent i ett tredje land åtnjuter. Om kommissionen inte har bevis som gäller det stöd som beviljats eller föreslagits kan den också basera sitt beslut på indicier.

93. När kommissionen samlar in bevis kan den använda sig av sina utredningsbefogenheter⁽¹⁾.

4.6 Otillbörliga negativa effekter på handel och konkurrens måste undvikas

4.6.1 Allmänna överväganden

94. För att stöd till FoUI ska vara förenligt med den inre marknaden måste de negativa effekterna av stödåtgärden när det gäller snedvridning av konkurrensen och påverkan på handeln mellan medlemsstater vara begränsade och uppvägas av de positiva effekterna i form av bidrag till målet av gemensamt intresse.

95. Kommissionen anger två viktiga potentiella snedvridningar av konkurrensen och handeln mellan medlemsstaterna som orsakas av FoUI-stöd, nämligen produktmarknadssnedvridningar och effekter som avser lokaliseringssorten. Båda typerna kan leda till ineffektiv resursallokering som undergräver den inre marknadens ekonomiska resultat och till fördelningsproblem genom att stödet påverkar hur den ekonomiska aktiviteten fördelar sig mellan olika regioner.

⁽¹⁾ Se artikel 1.3 i rådets förordning (EU) nr 734/2013 (EUT L 204, 31.7.2013, s. 15).

96. När det gäller snedvridning av produktmarknader kan statligt stöd för FoUI påverka konkurrensen i innovationsprocesser och på de produktmarknader där resultaten av FoUI-verksamheten utnyttjas.

4.6.1.1 Effekter på produktmarknaderna

97. Statligt stöd för FoUI kan hämma konkurrensen i innovationsprocesser och på produktmarknader på tre sätt, nämligen genom att snedvrida en konkurrensutsatt marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocess, genom att snedvrida dynamiska investeringsincitament och genom att skapa eller upprätthålla marknads-makt.

i) Snedvridning av konkurrensutsatta marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocesser

98. FoUI-stöd kan hindra marknadsmekanismen från att belöna de mest effektiva producenterna och från att sätta press på de minst effektiva producenterna att förbättra sitt resultat, omstrukturera sin verksamhet eller lämna marknaden. På grund av stödet kan det därför uppstå en situation där konkurrenter som annars skulle ha kunnat hålla sig kvar på marknaden tvingas ut från den, eller aldrig kommer in på den över huvud taget. På samma sätt kan statligt stöd hindra ineffektiva företag från att lämna marknaden eller till och med få dem att komma in på marknaden och vinna marknadsandelar från konkurrenter som i övrigt är mer effektiva. Felriktat FoUI-stöd kan därför stödja ineffektiva företag och leda till marknadsstrukturer där många aktörer är verksamma långt under en effektiv skala. Ingreppet i de konkurrensutsatta marknadsinträdes- och marknadsutträdesprocesserna kan på lång sikt hämma innovationen och bromsa branschomfattande produktivitetsförbättringar.

ii) Snedvridning av dynamiska incitament

99. FoUI-stöd kan snedvrida de dynamiska incitamenten för konkurrenter till stödmottagaren att göra investeringar. Om ett företag mottar stöd ökar det i allmänhet sannolikheten för att det ska bedriva FoUI-verksamhet på ett framgångsrikt sätt, vilket leder till ökad närvaro på de relevanta produktmarknaderna i framtiden. Denna ökade närvaro kan leda till att konkurrenter krymper ner sina ursprungliga investeringsplaner (utträngningseffekt).

100. Dessutom kan stödet göra potentiella stödmottagare övermodiga eller mer riskbenägna. Effekten på lång sikt i det här fallet är sannolikt negativ för resultatet som helhet inom den berörda sektorn. Dåligt riktat stöd till FoUI kan därför stödja ineffektiva företag och leda till marknadsstrukturer där många aktörer är verksamma långt under en effektiv skala.

iii) Att skapa eller upprätthålla marknads-makt

101. Stöd till FoUI kan också få snedvridande effekter genom att öka eller upprätthålla graden av marknads-makt på vissa produktmarknader. Med marknads-makt avses makten att påverka marknadspriser, produktion, utbud av varor och tjänster, produkternas och tjänsternas kvalitet eller andra konkurrensparametrar under en längre period, till skada för konsumenterna. Även om stödet inte direkt ökar marknads-makten kan det ske indirekt, genom att befintliga konkurrenter avskräcks från att expandera eller förmås att lämna marknaden, eller genom att nya konkurrenter avskräcks från att komma in på marknaden.

4.6.1.2 Påverkan på handel och val av lokaliseringsort

102. Statligt stöd till FoUI kan också ge upphov till snedvridning av konkurrensen om det påverkar valet av lokaliseringsort. Denna snedvridning kan uppstå mellan medlemsstater, antingen när företag konkurrerar över gränserna eller överväger olika lokaliseringsorter. Stöd som syftar till att flytta en verksamhet till en annan region inom den inre marknaden kanske inte direkt leder till en snedvridning av produktmarknaden, men det innebär att verksamheter eller investeringar flyttas från en region till en annan.

4.6.1.3 Uppenbara negativa effekter

103. I princip måste en stödåtgärd och det sammanhang i vilket den tillämpas analyseras för att det ska gå att fastställa i vilken utsträckning den kan anses ha en snedvridande effekt. Vissa situationer kan dock identifieras där de negativa effekterna är klart större än eventuella positiva effekter, vilket innebär att stödet inte kan anses vara förenligt med den inre marknaden.

104. Enligt fördragets allmänna principer kan ett statligt stöd framför allt inte godkännas om det inte kan anses vara förenligt med den inre marknaden, om stödåtgärden är diskriminerande i en utsträckning som inte kan anses berättigas av dess karaktär av statligt stöd. Såsom förklaras i avsnitt 3 kommer kommissionen inte att tillåta en åtgärd, om den eller de villkor som är förbundna med den medför en icke särskiljbar överträdelse av unionsrätten. Detta gäller särskilt för stödåtgärder där beviljandet av stöd omfattas av en skyldighet för stödmottagaren att ha sitt huvudsäte i den berörda medlemsstaten (eller huvudsakligen är etablerad i den medlemsstaten) eller att använda inhemska produkter eller tjänster, samt för stödåtgärder som begränsar möjligheten för stödmottagaren att utnyttja FoUI-resultaten i andra medlemsstater.

105. På samma sätt gäller att stöd som endast leder till en omlokalisering av FoUI-verksamheter inom den inre marknaden utan att projektets art, storlek eller omfattning ändras inte kommer att anses vara förenligt med den inre marknaden.

4.6.2 Stödordningar

106. För att stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ska vara förenliga med den inre marknaden får de inte leda till en betydande snedvridning av konkurrens och handel. Framför allt gäller att även om en snedvridning kan anses vara begränsad på individuell nivå (förutsatt att stödet är nödvändigt och proportionellt för att det gemensamma målet ska uppnås) kan stödordningar ändå orsaka betydande snedvridning på grund av kumulering. Sådan snedvridning kan till exempel vara ett resultat av stöd som inverkar negativt på konkurrenters dynamiska incitament att bedriva innovation. Denna risk för snedvridning är ännu mer uttalad i fråga om stödordningar som är inriktade på vissa branscher.

107. Utan att det påverkar punkt 122 måste medlemsstaterna därför kunna visa att eventuella negativa effekter kommer att begränsas till ett minimum till exempel med beaktande av de berörda projektens storlek, de individuella och kumulativa stödbeloppen, antalet förväntade stödmottagare samt de berörda sektorernas särdrag. Medlemsstaterna kan lämna in eventuella konsekvensbedömningar och efterhandsutvärderingar som gjorts för liknande tidigare stödordningar för att göra det möjligt för kommissionen att bedöma de sannolika negativa effekterna av stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten.

4.6.3 Ytterligare villkor för individuellt stöd

4.6.3.1 Snedvridning på produktmarknader

108. När det gäller anmälningsskyldiga individuella stöd ska medlemsstaterna, för att ge kommissionen möjlighet att identifiera och bedöma potentiell snedvridning av konkurrens och handel, lämna uppgifter om i) de berörda produktmarknaderna, dvs. de marknader som berörs av stödmottagarens förändrade beteende, och om ii) konkurrenter, kunder eller konsumenter som drabbats.

109. När kommissionen bedömer de negativa effekterna av stödåtgärden inriktar den sin analys av snedvridningen av konkurrensen på FoUI-stödets förutsebara inverkan på konkurrensen mellan företag på de berörda produktmarknaderna. Kommissionen lägger större vikt vid risker för konkurrens och handel som uppkommer inom en nära framtid och med särskilt stor sannolikhet.

110. I den mån en specifik innovativ verksamhet avser flera framtida produktmarknader kommer effekterna av ett statligt stöd att granskas med avseende på samtliga berörda marknader. I vissa fall är resultaten av FoUI-verksamhet, t.ex. i form av immateriella rättigheter, i sig föremål för handel på teknikmarknader, exempelvis genom patentlicenser eller handel. I dessa fall kan kommissionen också ta hänsyn till hur stödet påverkar konkurrensen på teknikmarknaderna.

111. Kommissionen kommer att tillämpa olika kriterier för att bedöma potentiell snedvridning av konkurrensen, dvs. snedvridning av dynamiska incitament, skapande eller upprätthållande av marknadsmakt och bevarande av ineffektiva marknadsstrukturer.

i) Snedvridning av dynamiska incitament

112. I sin analys av den potentiella snedvridningen av dynamiska incitament tar kommissionen hänsyn till följande:

— *Marknadstillväxt*: ju mer marknaden förväntas växa i framtiden desto mindre troligt är det att konkurrenternas incitament kommer att påverkas negativt av stödet, med tanke på att det fortfarande finns goda möjligheter att utveckla en lönsam verksamhet.

- *Stödbelopp*: stödåtgärder som omfattar stora stödbelopp orsakar med större sannolikhet betydande utträngningseffekter. Hur betydande stödbeloppet är kommer att mätas främst med hänvisning till det belopp som de största marknadsaktörerna använder för liknande projekt.
- *Närhet till marknaden/stödkategori*: ju mer stödåtgärden är inriktad på verksamheter nära marknaden desto större är risken för att den orsakar utträngningseffekter.
- *Öppen urvalsprocess*: om stödet beviljas på grundval av transparenta, objektiva och icke-diskriminerande kriterier intar kommissionen en mer välvillig hållning.
- *Utträdeshinder*: det är mer troligt att konkurrenter håller fast vid eller rentav utökar sina investeringsplaner om hindren för utträde från innovationsprocessen är höga. Detta kan vara fallet om många av konkurrenternas tidigare investeringar är bundna till en viss FoUI-satsning.
- *Incitament att konkurrera om en framtida marknad*: FoUI-stöd kan leda till en situation där konkurrenter till stödmottagaren avstår från att konkurrera om en framtida "winner takes all"-marknad, eftersom den fördel som stödet för med sig i form av tekniskt försprång, stordriftsfördelar, näteffekter eller val av rätt tidpunkt minskar deras möjligheter att med framgång kunna komma in på denna framtida marknad.
- *Produktdifferentiering och konkurrensgrad*: Om produktinnovationen är mer inriktad på att utveckla differentierade produkter och avser exempelvis olika varumärken, standarder, teknikinriktningar eller konsumentgrupper är det troligt att konkurrenterna påverkas i mindre omfattning. Samma situation uppstår om det finns många effektiva konkurrenter på marknaden.

ii) Att skapa eller upprätthålla marknadsakt

113. Kommissionen har betänkligheter framför allt när det gäller de FoUI-åtgärder som gör det möjligt för stödmottagaren att stärka sin marknadsakt på befintliga produktmarknader eller föra över den till framtida produktmarknader. Kommissionen kommer därför troligen inte att konstatera några konkurrensproblem som avser marknadsakt i fall där stödmottagaren har en marknadsandel på mindre än 25 % och på marknader där marknadskoncentrationen ligger under 2 000 enligt Herfindahl-Hirschman-indexet (HHI).

114. I sin analys av marknadsakt kommer kommissionen att beakta följande:

- *Stödmottagarens marknadsakt och marknadsstruktur*: Om stödmottagaren redan har en dominerande ställning på en produktmarknad kan stödåtgärden stärka denna dominans genom att ytterligare försvaga det konkurrenstryck som konkurrenterna kan utsätta det stödmottagande företaget för. På samma sätt kan statliga stödåtgärder ha en betydande effekt på oligopolmarknader där endast ett fåtal aktörer är verksamma.
- *Nivån på inträdeshinder*: På FoUI-området kan det finnas betydande inträdeshinder för nya aktörer. Det kan till exempel röra sig om juridiska inträdeshinder (särskilt vad gäller immateriella rättigheter), stordriftsfördelar, hinder för åtkomst till nätverk och infrastruktur samt andra strategiska hinder för marknadsinträde eller expansion.
- *Köparmakt*: Ett företags marknadsakt kan också begränsas av köparnas marknadsställning. Närvaron av starka köpare kan göra det mindre troligt att en stark marknadsställning konstateras, om det är sannolikt att köparna strävar efter att upprätthålla tillräcklig konkurrens på marknaden.
- *Urvalsprocess*: Stödåtgärder som gör det möjligt för företag med en stark marknadsställning att påverka urvalsprocessen, till exempel genom att de har rätt att rekommendera företag i urvalsprocessen eller påverka forskningsinriktningen på ett sätt som utan giltiga skäl missgynnar alternativa inriktningar, väcker lätt betänkligheter hos kommissionen.

iii) Upprätthållande av ineffektiva marknadsstrukturer

115. I sin analys av marknadsstrukturerna kommer kommissionen att undersöka om stödet beviljas på marknader som präglas av överkapacitet eller inom branscher på nedgång. I situationer där marknaden växer eller där statligt stöd till FoUI troligen kommer att ändra den övergripande tillväxtdynamiken inom den berörda sektorn, främst genom införandet av ny teknik, är det mindre troligt att betänkligheter uppstår.

4.6.3.2 Lokaliseringseffekter

116. Särskilt om stöd till FoUI är nära marknaden kan det leda till att vissa områden drar fördel av gynnsammare villkor när det gäller efterföljande produktion, särskilt på grund av relativt sett lägre produktionskostnader tack vare stödet eller på grund av att mer FoUI-verksamhet bedrivs tack vare stödet. Detta kan leda till att företag omlokaliserar verksamhet till dessa områden.

117. Lokaliseringseffekter kan också vara relevanta för forskningsinfrastruktur. Om stödet i huvudsak används till att locka en infrastruktur till en viss region på bekostnad av en annan bidrar det inte till att främja ytterligare FoUI-verksamhet i unionen.

118. I sin analys av anmälningsskyldigt individuellt stöd kommer kommissionen också att beakta eventuella bevis för att stödmottagaren har övervägt alternativa lokaliseringssorter.

4.7 Insyn

119. Från och med den 1 juli 2016, och med undantag av individuella stöd under 500 000 euro, ska medlemsstaterna på en övergripande webbplats för statligt stöd, på nationell eller regional nivå, offentliggöra åtminstone följande information om anmälda statliga stödåtgärder: den fullständiga texten till stödordningen jämte tillämpningsföreskrifter, eller den rättsliga grunden för individuellt stöd, eller en länk till denna, namnet på den stödbeviljande myndigheten, namnet på de enskilda stödmottagarna, form och belopp av stöd som beviljats varje stödmottagare, dag då stödet beviljades, typ av stödmottagare (mikroföretag, litet eller medelstort företag, stort företag), region där stödmottagaren är belägen (på Nuts II-nivå), och den ekonomiska sektor inom vilken stödmottagaren främst är verksam (på Nace-gruppnivå)⁽¹⁾. Sådan information ska offentliggöras inom sex månader efter det att beslutet om att bevilja stödet har fattats eller, när det gäller skatteåtgärder, inom ett år från den dag då skattedeklarationen avges, ska bevaras i minst tio år och ska finnas tillgänglig för allmänheten utan begränsningar⁽²⁾.

5. UTVÄRDERING

120. För att ytterligare säkerställa att snedvridningen av handel och konkurrens är begränsad kan kommissionen kräva att stödordningar som omfattas av anmälningsskyldigheten ska ha en begränsad giltighetstid och att de ska omfattas av den utvärdering som avses i punkt 37. Utvärderingar ska göras i synnerhet av stödordningar där potentialen för snedvridning är särskilt stor, dvs. stödordningar som kan riskera att begränsa konkurrensen märkbart om man inte i god tid granskar hur de genomförs.

121. Med hänsyn till syftena med utvärderingen och för att inte lägga en oproportionellt stor börda på medlemsstaterna och på mindre stödåtgärder, gäller det krav som avses i punkt 120 endast stödordningar med stor stödbudget och när dessa är av nydanande karaktär eller kan innebära betydande förändringar när det gäller marknader, teknik eller lagstiftning. Utvärderingen måste utföras av en oberoende expert från den myndighet som beviljar statligt stöd på grundval av en gemensam metod som tillhandahålls av kommissionen⁽³⁾ och måste offentliggöras. Medlemsstaten måste tillsammans med den relevanta stödordningen anmäla ett förslag till utvärderingsplan, som kommer att ingå i kommissionens bedömning av stödordningen.

122. När det gäller stödordningar som utesluts från tillämpningsområdet för en gruppundantagsförordning enbart på grund av sin stora stödbudget kommer kommissionen att bedöma deras förenlighet uteslutande på grundval av utvärderingsplanen.

123. Utvärderingen ska lämnas till kommissionen i tillräckligt god tid för att det ska kunna bedömas om stödordningen kan förlängas och under alla omständigheter i samband med att stödordningen upphör att gälla. Den exakta omfattningen av och metoden för utvärderingen ska fastställas i beslutet om godkännande av stödåtgärden. Eventuella efterföljande stödåtgärder med ett liknande syfte, inbegripet eventuella ändringar av stödordningar som avses i punkt 122, måste vidtas med hänsyn till resultaten av utvärderingen.

⁽¹⁾ Med undantag för affärshemligheter och andra konfidentiella uppgifter i vederbörligen motiverade fall och med förbehåll för kommissionens samtycke (kommissionens meddelande från den 1 december 2003 om tystnadsplikt vid beslut om statligt stöd, C(2003) 4582 [EUT C 297, 9.12.2003, s. 6]). När det gäller skatteåtgärder kan informationen om individuella stödbelopp ges inom följande intervall (i miljoner euro): [0,5–1], [1–2], [2–5], [5–10], [10–30], [30 eller fler].

⁽²⁾ När det gäller olagligt stöd kommer medlemsstaterna att åläggas att se till att samma information offentliggörs i efterhand inom sex månader från den dag då kommissionen fattade sitt beslut. Denna information bör vara tillgänglig i ett format som möjliggör sökning och utdrag av uppgifter och som är lätt att publicera på internet, till exempel i csv- eller xml-format.

⁽³⁾ Se separat meddelande från kommissionen om gemensam metodisk vägledning för utvärdering av statligt stöd.

6. ÖVERVAKNING OCH RAPPORTERING

124. I enlighet med rådets förordning (EG) nr 659/1999⁽¹⁾ och kommissionens förordning (EG) nr 794/2004⁽²⁾ och deras efterföljande ändringar ska medlemsstaterna lämna in årsrapporter till kommissionen.

125. Medlemsstaterna ska föra detaljerade register över alla stödåtgärder. Sådana register måste innehålla all den information som krävs för att fastställa att villkoren rörande stödberättigande kostnader och högsta tillåtna stödnivåer har uppfyllts. Dessa register ska bevaras i tio år från den dag då stödet beviljades och kommissionen ska ges tillgång till dem på begäran.

7. TILLÄMPNINGSPERIOD

126. Kommissionen kommer att tillämpa de principer som anges i dessa rambestämmelser vid förenlighetsbedömningen av allt anmält FoUI-stöd om vilket den har att fatta beslut efter den 1 juli 2014. Olagligt FoUI-stöd kommer att bedömas i enlighet med de regler som gällde vid den tidpunkt då stödet beviljades.

127. I enlighet med artikel 108.1 i fördraget föreslår kommissionen att medlemsstaterna vid behov ändrar sina befintliga FoUI-stödordningar för att bringa dem i överensstämmelse med dessa rambestämmelser senast den 1 januari 2015.

128. Medlemsstaterna uppmanas ge sitt uttryckliga och ovillkorliga samtycke till de lämpliga åtgärder som föreslås i punkt 127 inom två månader från offentliggörandet av dessa rambestämmelser i *Europeiska unionens officiella tidning*. Om någon av medlemsstaterna inte svarar kommer kommissionen att anta att den berörda medlemsstaten inte samtycker till de föreslagna åtgärderna.

8. ÖVERSYN

129. Kommissionen kan när som helst besluta att se över eller ändra dessa riktlinjer om det skulle vara nödvändigt av konkurrenspolitiska skäl eller av hänsyn till annan unionspolitik eller internationella åtaganden eller av något annat giltigt skäl.

⁽¹⁾ Rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EGT L 83, 27.3.1999, s. 1).

⁽²⁾ Kommissionens förordning (EG) nr 794/2004 av den 21 april 2004 om genomförande av rådets förordning (EG) nr 659/1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i EG-fördraget (EUT L 140, 30.4.2004, s. 1).

BILAGA I

Stödberättigande kostnader

Stöd till FoU-projekt	a) Personalkostnader: forskare, tekniker och annan stöd-personal i den utsträckning som de arbetar med projektet. b) Kostnader för instrument och övrig utrustning i den utsträckning och under den tid som de används för projektet. Om sådana instrument och sådan utrustning inte används för projektet under hela sin livs-cykel anses endast de avskrivningskostnader som motsvarar forskningsprojektets varaktighet, beräknade på grundval av god redovisningssed, vara stödberättigande. c) Kostnader för mark och byggnader i den utsträckning och under den tid som de används för projektet. För byggnader anses endast de avskrivningskostnader vara stödberättigande som motsvarar forskningsprojektets varaktighet, beräknade på grundval av god redovisningssed. För mark är kostnader för överlåtelse på affärsmässiga villkor eller faktiska kapitalkostnader stödberättigande. d) Kostnader för kontraktsforskning, kunnande och patent som har köpts eller licensierats från utomstående källor på marknadsmässiga villkor samt kostnader för konsulttjänster och motsvarande tjänster som enbart används för det berörda projektet. e) Ytterligare allmänna omkostnader som uppkommit som en direkt följd av projektet. f) Andra driftskostnader, inklusive kostnader för materiel, lager och liknande produkter som uppkommit som en direkt följd av projektet i fråga.
Stöd till genomförbarhetsstudier	Kostnader för studien.
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	Kostnader för investeringar i materiella och immateriella tillgångar.
Innovationsstöd till små och medelstora företag	a) Kostnader för att anskaffa, validera och försvara patent och andra immateriella tillgångar. b) Kostnader för utstationering av högkvalificerad personal från ett forskningsinstitut eller en organisation för kunskapsspridning eller ett stort företag som arbetar med FoUI i en nyskapad funktion inom det stödmottagande företaget och som inte ersätter annan personal. c) Kostnader för innovationsrådgivningstjänster och innovationsstödjande tjänster.

Stöd till processinnovation och organisationsinnovation	Personalkostnader; kostnader för instrument, utrustning, byggnader och mark i den utsträckning och för den tid de används för projektet; kostnader för kontraktsforskning, kunskap och patent som köpts eller licensierats från utomstående källor på marknadsvillkor; ytterligare allmänna omkostnader och andra driftskostnader inklusive kostnader för materiel, lager och liknande produkter som uppkommit som en direkt av följd av projektet i fråga.
Stöd till innovationskluster	
Investeringsstöd	Kostnader för investeringar i materiella och immateriella tillgångar.
Driftstöd	Personalkostnader och administrativa kostnader (inklusive allmänna omkostnader) som avser följande: a) Aktivering av klustret för att underlätta samarbete, informationsutbyte och tillhandahållande eller kanalisering av specialiserade och kundanpassade stödtjänster för företag. b) Marknadsföring av klustret för att öka nya företags eller organisationers deltagande och för att öka synligheten. c) Förvaltning av klustrets utrustning. d) Organisering av utbildningsprogram, seminarier och konferenser för att stimulera kunskapsutbyte, nätverksbyggande och internationellt samarbete.

BILAGA II

Högsta tillåtna stödnivåer

	Små företag	Medelstora företag	Stora företag
Stöd till FoU-projekt			
Grundforskning	100 %	100 %	100 %
Industriell forskning	70 %	60 %	50 %
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett sm-företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller	80 %	75 %	65 %
— på det villkoret att resultaten ges vida spridning			
Experimentell utveckling	45 %	35 %	25 %
— vid effektivt samarbete mellan företag (för stora företag gränsöverskridande eller med minst ett sm-företag) eller mellan ett företag och en forskningsorganisation, eller	60 %	50 %	40 %
— på det villkoret att resultaten ges vida spridning			
Stöd till genomförbarhetsstudier	70 %	60 %	50 %
Stöd till byggande och modernisering av forskningsinfrastrukturer	50 %	50 %	50 %
Innovationsstöd till små och medelstora företag	50 %	50 %	—
Stöd till processinnovation och organisationsinnovation	50 %	50 %	15 %
Stöd till innovationskluster			
Investeringsstöd	50 %	50 %	50 %
— i stödområden som uppfyller villkoren i artikel 107.3 c i fördraget	55 %	55 %	55 %
— i stödområden som uppfyller villkoren i artikel 107.3 a i fördraget	65 %	65 %	65 %
Driftstöd	50 %	50 %	50 %